

N:o 3.

Af herr **Treffenberg**, angående ordnandet af presterskapets inkomster m. m.

Det lærer vara sjelfklart att, om vår svenska kyrka skall kunna fylla sin uppgift att vara den förnämsta uppfostringsanstalten, både för den enskilde och derigenom medelbarligen jemväl för hela samhället, bland de *yttre* betingelserna härför oeftergifligen erfordras att det organ, hvarigenom kyrkan verkar på folket, måste vara för sitt ändamål fullt brukbart eller, med andra ord, att kyrkans tjenare, presterna, intaga en sådan i ekonomiskt hänseende tryggad ställning, som medgifver dem möjligheten att, ostörda af tryckande näringsomsorger, med frimodighet egna sina krafter till uppfyllande af de med deras ansvarsfulla kall förenade pligter.

Huru illa likväl det i detta hänseende är bestäldt inom vårt land, väl icke för presterskapet såsom helhet betraktadt, hvilket fast hellre synes vara genom gällande lag tillräckligt doteradt, helst om all den kyrkan rätteligen tillkommande egendom tillbörligen tillvaratages och kommer presterskapet till godo, men isynnerhet och till den vida öfvervägande delen för komministrarne, äfvensom för många kyrkoherdar, allt hufvudsakligen till följd af en i hög grad orättvis och obillig fördelning af presterskapets inkomster, — det har redan länge varit allmänneligen känt och särskildt på senare tid vunnit ökad bekräftelse genom den rent af upprörande skildring af det nuvarande tillståndet, som förekommer i en af rektorn för den Fjellstedtska skolan i Upsala, *Johannes Kerfstedt*, utgifven broschyr med titel: »Om det svenska presterskapets ekonomiska ställning». Sedan nemligen rektor Kerfstedt i inledningen till denna broschyr å ena sidan erinrat om det glädjande

förhållandet att vår kyrka, tack vare den på de sista årtiondena höjda prestbildningen, erhållit ett presterskap, mera dugligt för sitt kall och bättre rustadt för dess allt mer växande kraf på presten, men å andra sidan att presterskapets öfverhandtagande skuldsättning innebure en fara, som hotade att göra presten i det närmaste oduglig för detta kall och sålunda omintetgöra frukterna af den nuvarande prestbildningen, gifver han oss, till bestyrkande häraf, en på egen erfarenhet och inhemtade upplysningar grundad inblick uti det sorgliga tillståndet och yttrar följande:

»Af den kännedom jag under mer än 30 års beröring med presterskapet i vårt land vunnit om dess ekonomiska ställning, äfvensom af de svar, som ingått på en nyligen framställd förfrågan härom till ett flertal prester, framgår, att största delen af dessa vår kyrkas tjenare äro skuldsatta, att mångas skulder äro högst betydliga, och att flere äro nära att digna under deras tyngd. Också höra ekonomiskt ruinerade, konkursmässiga eller under konkurs liggande prester ingalunda till sällsyntheterna. För att närmare belysa detta sorgliga förhållande meddelas några utdrag af de nyss nämnda svaren. Men för att ej trötta genom mängden af dessa sorgliga exempel, inskränker jag mig till att anföra dem ifrån blott tre stift.

Pastor B. säger: »Det är förfärligt, att inom detta stift de allra flesta prester laborera med stora skulder. Konkurser, betänkliga penningetransaktioner, kassabalanser och dylikt äro numera ej ovanliga bland presterna. Kort på hvarandra ha två komministrar gjort konkurs: den ene med 17 à 18 tusen kronors skulder och blott några tusen kronors tillgångar, den andre med 30 tusen kronors skulder och ett à två tusen kronors tillgångar. En komminister, som fick 2,000 kronors lön, gjorde några år derefter konkurs med 20,000 kronors skulder. Flera sådana fall ha förekommit under de sista 10 åren. Många prester ha ock erhållit ackord eller stå under administration: en med skulder, som belöpa sig till 60,000 kronor, samt bruten till kropp och själ. Ofta äro församlingsbor långgifvare eller borgesmän. Hur går det då med församlingens förtroende för sin pastor och med själavården?»

Vi vända oss till ett annat stift. Pastor K. skrifver: »Af kontraktets 10 prester äro 6 skuldsatta, och en har 12 tusen kronors skuld.» — Från en annan del af stiftet meddelar pastor E.: »Här i min närhet finnas ett par kyrkoherdar, som äro så illa deran för sin ekonomi, att någon hjälp för dem knappast är möjlig. Många andra bland presterna häromkring ha bekymmer nog i det hänseendet, ehuru ställningen ej är alldeles så förtviflad.» — Pastor S. skrifver från en

annan trakt af samma stift: »Kyrkoherden N. N. gör konkurs med 20 à 30 tusen kronors skulder och upptager dagen före konkursen ett större lån. Komminister N. N. gör konkurs på nära 16,000 kronors skulder och har ej ett ord af ursäkt till fattiga människor, som förlora på honom, och komminister N. N. gör konkurs på 40,000 kronors skulder och eger nästan inga tillgångar.» — Från en annan trakt af stiftet meddelas: »Här hafva två prester gjort konkurs, och efter den tredje är det urarfvakonkurs, och den fjerdje har fått ackord. Dessutom finnas flera, som äro skuldsatta öfver öronen.»

Vi öfvergå till ett tredje stift. Pastor R. meddelar: »Inom denna provins äro presterna med få undantag skuldsatta. Min företrädare gjorde konkurs med 20 procents utdelning.» — Från en annan trakt af stiftet skrifver pastor S.: »Bland presterna råder en mycket allmän och stundom till det vansinniga gränsande skuldsättning, äfven då det för hvarje förnuftig människa är klart, att ingen möjlighet finnes att betala. Både fromma och icke fromma prester ser jag i denna snabba, mot andlig och lekamlig ruin förande ström.» — Och pastor K. tillägger: »Jag känner prester, som äro skyldiga snart sagdt hvar annan person inom sin församling, och som därför förlorat all aktning och kunna intet uträtta.» Pastor N. lemna den sorgliga underrättelsen från sitt kontrakt, att af kontraktets 8 ordinarie prester hade för någon tid sedan 6 gjort konkurs på 20 tusen, 30 tusen och 80 tusen kronors balans. — Och från en annan del af stiftet skrifver pastor N—n: »Min förman gick under moraliskt och fysiskt för skulder. Dagligen ser jag, huru en min embetsbroder våndas under skuldbördan. Utom det att han i hemmet har det svårare än många fattiga i församlingen, äro hans förtroende och inflytande så godt som förlorade, ändock han är en begåfvad man; men förmågan är paralyserad.»

Af de anförda exemplen framgår noggsamt, att den ekonomiska ställningen bland presterna inom dessa stift är i hög grad bekymmerfull och sorglig. Ingen må dock tro, att presterna inom de tre skildrade stiftet utgöra ett sorgligt undantag. Tvärtom nödgas vi antaga, att, sådant tillståndet är i dessa stift, sådant är det ock på det hela taget inom de öfriga stiftet. Att man ej så mycket vet härom, beror derpå, att presterna tigande kämpa sin förtviflade strid och söka i det längsta hålla hufvudet öfver vattnet. Först när de ej längre mäga hålla sig uppe utan börja sjunka, hör man nödskriet; men då är ock vanligen för sent att skynda till hjälp.»

Vid undersökning af orsakerna till det ekonomiska betryck, i hvilket presterskapet befinner sig, anmärker rektor Kerfstedt, att

presternas obestand ofta nog grundläggas redan under studenttiden, och angifver såsom de väsentligaste härvid samverkande orsaker dels *den långa studietiden*, som för prestkandidatens utbildning i medeltal utgör 13 terminer eller 6½ år, och dels *medellösheten* hos största antalet af de unge män, som vid universitetet bereda sig för inträde på den presterliga banan, hvadan och då kostnaden för uppehållet vid universitetet i allmänhet kan antagas till 900 à 1000 kronor årligen, den unge prestkandidaten, som måste lefva på lånta medel, efter slutad studiekurs ofta släpar på en skuldbörda af 5 à 6000 kronor. Att denna skuldbörda skall komma att ansenligt ökas under den ej sällan långa tid, som extraordinarien måste tjenstgöra såsom adjunkt. och hvarunder han får åtnöjas med en lön, vexlande emellan 200 till 500 kronor, ligger i sakens natur. Och så kommer då, efter 5 à 10 års tjenstgöring, den tid, då adjunkten vinner sin första befordran till en komministratur, och då det perspektiv öppnar sig, med hvilket man får göra bekantskap på sidan 14 i broschyren, hvarest orden så lyda:

»Låtom oss höra, huru några komministrar sjelfva skildra sin ställning. En skriver: »Jag undrade såsom student, hvarför komministrarne sågo så barnötta och magra ut. Nu vet jag orsaken: de hafva sällan råd att få en ny prestrock. När jag blef prest, hade jag 3,000 kronors skuld, och, när jag 3 år derefter blef komminister, hade jag 4,000, och, när jag 12 år derefter blef kyrkoherde, hade skulderna sprungit upp till 7,000 kronor, och det, fastän jag måst försaka alla bekvämligheter. Mina flesta böcker äro oinbundna, cigarren måste jag snart bannlysa, vin har aldrig vunnit inträde i mitt hus, ehuru jag icke är någon svärmisk nykterist. Jag har icke haft råd att resa till Upsala, sedan jag blef prest, icke ens till stiftstaden. Jag gick och arbetade nästan som en dagakarl, så att åtskilliga kommo och frågade mig, om presten var hemma. På det ena komministerbostället fick jag ständigt rusta med halfmurkna hus i 10 år, och det blef icke bra ändå. På det andra byggde jag nytt i 2 år och förlorade på det bygget 2,000 kronor.» — En annan skriver: »Här måste komministern hafva sina söner som drängar hos bönderna, emedan han ej mägtat gifva dem någon uppfostran.» — En tredje komminister säger: »Min lön utgör 950 kronor, deraf endast 200 kronor i penningar, att dermed underhålla min familj, som består af 7 personer. Stundom hafva vi under flere månader hvarken kött eller fläsk i huset, och våra lifsförnödenheter bestå hufvudsakligen af 2 kannor mjölk om dagen jemte ett minimiförråd af mjöl och bröd. Stundom finns icke en enda kaka bröd i huset och under 2 à 3 månader ej en krona. Och under allt

detta ålade mig femårssynen 1893 att ställa boningshuset i ordning och reparera uthusen för en kostnad af 200 kronor.» — En annan komminister säger: »Min ekonomi är totalt söndertrasad. Jag har haft det uselt hela mitt lif. När jag var yngre och starkare, kunde jag bättre reda mig; men sedan jag nu börjat aftaga till både själs- och kroppskrafter, har det blifvit sämre, särdeles som lönen (lösen efter 10-årig medelmarkegång för 230 fot råg och 460 fot hafre samt 250 kronor kontant) minskats år från år och äfven jordbruket snarare lem-nar förlust än någon vinst och utsigterna att få någon bättre plats allt mer med åren mörkna. Med hustru och 4 barn förutom en, som är gift, har jag det därför så svårt att uppehålla min existens, att många ej kunna ana det, ty jag har nödgats utfärda fullmakter på min lön på ej mindre än 650 kronor.» — Och åter skrifver en annan komminister: »Jag vet, hvad skuld är, hur lätt den göres, och hur länge den hänger i, innan den kan betalas. Jag vet, hur den tynger och förlamar, hur den borttager en stor del af den glädje, vi eljest skulle hafva af embetet, ja, hur den är en riktig mara. Men jag har ock ärligt försökt att bli den qvitt. Jag kan andraga, hurusom mången prest, som har någon åstundan att bli skuldfri och ännu ej alldeles uppgifvit hoppet derom, är rent af tvungen att vara klädd under sitt stånd och att vid återkomsten från kyrkan utbyta den enda svarta omgång, som ännu är något så när passabel, mot en utsliten hvardagsdrägt, huru hans bord är sämre försedt än ofta nog dagakarlsens, huru ost och smör måste betraktas som lyxartiklar, som består blott till jul och påsk. Jag kan framställa en bild af hur den skuldsatte prestmannen en lång stund står tveksam, om han skall fästa frimärket vid ett bref till en kär släkting. Det är ju en hel tioöring, och den är icke hans utan en annans. Jag kan andraga, hurusom den skuldsatte prestmannen blir ekonomiskt beroende af sin församling och nödgas t. ex. admittera en konfirmand med underhaltiga insigter i sin kristendom, och detta, emedan han är ekonomiskt beroende af barnets föräldrar. Ibland nödgas han vara rädd för besök af sina församlingsbor, ty gästfriheten kostar ju alltid något. Hur ofta kan ej i stunder af ekonomiskt betryck presten ångra, att han valt denna bana, och många syndiga tankar tränga sig då på honom. Han börjar tänka på affärer och biförtjenster för att hjälpa sig fram. Det är en stor barmhertighet af den himmelske Fadern, om han blir bevarad i alla dessa svåra frestelser. Vi stå på branten af en afgrund, och det ländar det svenska presterskapet till heder, att ej flere ramlat ner deri utan lyckats hålla sig uppe. Vi tro, att det skett genom Guds stora nåd.» — En annan

säger: »Nyss prestvigd, missiverades jag till biträde åt en komminister, som var så fattig, att han ej kunde mottaga mig i sitt hus, ej heller gifva mig någon lön. Bostället skötte han sjelf, men som han ej bade råd att hålla sig dräng, var han sin egen dräng, plöjde och sådde sjelf sin åker, högg och körde hem veden ur skogen, skötte sin häst och dog i stallet.»

För att nu bereda Riksdagen tillfälle att bedöma, huruvida någon öfverdrift må ligga i den skildring af tillståndet i de mindre presthusen, som här ofvan meddelas, har jag låtit upprätta den *tablå öfver komministrarernas aflöningsförmåner*, hvilken såsom bilaga n:o 1 åtföljer denna motion, och i hvilken, såsom af rubriken till densamma inhemtas, lönerna upptagas, sådana de voro år 1886, enligt uppgifterna till statistiska centralbyråns lönestatistik, men med boställets afkastning beräknad till 3 procent af taxeringsvärdet, och med afdrag af 150 kronor för byggnads- och underhållsskyldigheten vid bostället, der sådan åligger komministern. Af denna tablå framgår nemligen, att af landets alla 874 komministrar 72 kunna antagas hafva en inkomst under 1,000 kronor, 465 under 1,500 kronor, 713 under 2,000 kronor och endast 161 komministrar en inkomst af 2,000 kronor och derutöfver intill 6,400 kronor, hvilket utgör det högsta inkomstbeloppet och innehafves af en enda komminister i en stad.

Med sådana siffror för ögonen, och om man tillika erinrar sig, hvad här ofvan blifvit anfördt om presternas skuldsättning redan under studenttiden, bör det icke kunna väcka förvåning, att största antalet af komministrar, hvilka väl i regeln äro gifva och sålunda hafva att, utom räntor och skatter samt utgifter för boställe, bestrida underhållet jemväl för familj, lefver i ytterligt armod och under ständigt ökade skulder, intill dess någon lindring i nöden inträder för dem, som ofta efter en lång väntetid lyckas erhålla pastorat. Men att äfven bland kyrkoherdarne många finnes, hvilka ingalunda hafva för en anständig bergning tillräckliga inkomster, det inhemtas af den *tablå öfver kyrkoherdelönerna*, hvilken såsom bilaga n:o 2 likaledes åtföljer denna motion, och i hvilken äfvenledes, likasom i tablå öfver komministerlönerna skett, lönerna upptagits sådana de voro år 1886 enligt uppgifterna till statistiska centralbyråns lönestatistik, och med tillägg af en till 3 procent af taxeringsvärdet beräknad afkastning af bostället. Den ifrågasvarande tabellen utvisar nemligen, att af landets samtliga 1,357 kyrkoherdar icke mindre än 215 kunna antagas hafva en inkomst, som understiger 3,000 kronor.

De anförda begge tablåerna tala ett språk, som icke kan miss-

tydas. De bestyrka till fullo, att icke blott de flesta komministrar, utan äfven ett betydande antal kyrkoherdar lida under stort och för många bland dem outhärdligt ekonomiskt betryck, hvars menliga följder äro lätt insedda och icke behöfva att här utförligt framhållas. Det bör vara nog att endast erinra om den verkan, som detta ekonomiska betryck måste utöfva såväl på presterna sjelfva, som på deras embetsutöfning, i det att, såsom rektor Kerfstedt anmärker, under alla häraf förorsakade bekymmer för presten lycka och trefnad vika från hans hem, spänstigheten i hans sinne förslappas, arbetskraften förlamas, karakteren depraveras, presten förlorar aktningen för sig sjelf och på samma gång hos andra, underkastas hvarjehanda förödmjukelser, råkar i nesligt beroende, som binder hans yttrande- och handlingsfrihet samt ändtligen beröfvas glädjen att få visa nödig gästfrihet mot sina församlingsbor och öfva barmhertighet mot de fattiga.

Att inför allt det ekonomiska, moraliska och sociala elände, som inblicken i så många presters tillvaro erbjuder, Riksdagen icke skall lägga händerna i kors, utan att från dess sida genomgripande åtgärder vidtagas för att råda bot mot det onda, innan det blifver för sent och måhända flertalet prester störtats i ohjelpig ruin, dragande med sig i fallet hån och vanära öfver sig sjelfva och hela deras stånd, — detta bör man desto hellre kunna hoppas, som Riksdagen till ett sådant inskridande bör uppmanas icke blott af medkänsla för en lidande, aktningsvärd medborgareklass samt af ett verkligt härmed förbundet statsintresse, utan jemväl af ett annat skäl, eller angelägenheten att i samband härmed jemväl *genomföra förändrade med rättvisa och billighet öfverensstämmande grunder för deltagandet i utskylderna till presterskapet.* Behovvet af en reform ur begge de sålunda framhållna synpunkterna har också redan inom Riksdagen erkänts, då nemligen, såsom känt är, sammansatta stats- och lagutskottet uti sitt utlåtande öfver den af herr *A. P. Danielson* under sistlidne års riksdag väckta motion om statens öfvertagande af presterskapets aflöning yttrar följande: »Särskildt får utskottet framhålla, att de enligt bestämmelserna i 1862 års förordning upprättade regleringar af presterskapets löner visat sig under nuvarande förhållanden innebära anmärkningsvärda ojemnheter så väl beträffande fördelningen af ifrågavarande utskylder, som ock med afseende å beloppen af de för vederbörande prestmän bestämda aflöningar. Med anledning häraf böra ock, enligt utskottets mening, då tiden för nu gällande löneregleringar går tillända, i viss mån förändrade grunder i berörda hänseenden göras gällande.»

I det anförda yttrandet medgifves alltså behovvet af en reform,

både med afseende å angelägenheten att åstadkomma en jemnare fördelning af presterskapets inkomster, och derjemte med hänsyn till vigten att afhjelpa de »änmärkningsvärda ojemnheter» beträffande fördelningen af utskylderna till presterskapet, som de nuvarande löneregleringarna visat sig innebära.

Och att en revision af de nu tillämpade grunderna för deltagandet i utskylderna till presterskapet jemväl ur sist framhållna synpunkt är af verkligt behof påkallad, derom öfvertygas man genom de upplysningar och yrkanden rörande detta ämne, som under öfverläggningen om herr Danielsons ofvannämnda motion i Andra Kammaren lemnades och framställdes af nästan alla i debatten deltagande talare.

Så yttrade en talare:

»I afseende å fördelningen af dessa utskylder torde det vara känt, att det egentligen är i mantal satt jord, som får bära den största tungan af ifrågavarande utskylder, under det öfriga beskattningsföremålen ha mycket liten och somligstades ingen alls del uti ifrågavarande onus. Jag har mig exempelvis bekant, att under det en hemmansbrukare för en fastighet, taxerad till 35,000 kronor, måst erlägga i sådana utskylder, som här beröras, 100 kronor, har innehafvaren af en fastighet till taxeringsvärde af 450,000 kronor erlagt 40 kronor. Detta beträffande afgift af fastighet. Hvad åter angår afgift af personer för andra beskattningsföremål, förekomma der lika stora ojemnheter. En person, som är taxerad till 800 kronors inkomst, får betala ett par kronor, under det en annan, som är taxerad till 10,000 kronors inkomst, icke betalar ett enda öre.

Ett slags verk och inrättningar kan betala stora summor, efter den olika taxerade inkomsten uppgående till 30, 40, 50 å 100 kronor, under det att andra inrättningar, som äro mångdubbelt större, fritaga sig från denna utgift på grund af en så egendomlig bestämmelse som den, att det skall erläggas en viss procent af inkomsten, såvidt man icke innehar jordbruk. Man arrenderar då nemligen en liten jordlägenhet och betalar afgift till presterskapet för denna lägenhet samt blir fri från all annan beskattning till presterskapet.

Det finnes sålunda ganska betydande ojemnheter i detta afseende. Och eftersom det under riksdagarne flera gånger varit tal om de *personliga* utskylderna, skall jag såsom ett ytterligare exempel på ojemnheter anföra, att på ett ställe har man bestämt personella afgifter till presterskapet till 10, på ett annat till 12 och på ett tredje till 15 öre för hvar person, under det att på andra ställen icke alls några sådana afgifter blifvit bestämda. Det torde vara nog att omnämna detta, då jag

antager, att förhållandena i detta fall äro väl kända af herrarne. Men i afseende på fördelningen af de inflytande medlen råder också stora ojemheter, icke blott beträffande förhållandet mellan kyrkoherde och komminister, utan också mellan dessa båda tjänstegrader sins emellan. Jag vet, att på ett ställe kyrkoherden har 1,500 kronor — tionden och bostället sammanräknadt — och på andra ställen flera gånger så stort belopp.»

En annan talare anförde:

»Det går nog icke an att låta det svenska jordbruket allt framgent uppbära den hufvudsakliga tyngden af beskattningen för presterskapets aflöning, då det finnes så många andra skatteobjekt nu för tiden på landsbygden. Dessa skatteobjekt deltaga, såsom man vet, i nämnda aflöning i betydligt ringare mån än jordbruket, och vissa deltaga så godt som ingenting. Dertill kommer förhållandet med de personliga skatterna, hvarom några talare förut nämnt. Man må hafva hvilken åsigt som helst om lämpligheten af eller det berättigade i att begagna personliga skatter, men derom torde väl alla kunna vara ense, att denna skatteform är olämplig, då den användes för tjänstemäns aflöning, och i förevarande fall anser jag den så mycket olämpligare, som det mångenstädes finnas skatteobjekt, hvilka icke betala till presterskapet något annat än denna personliga afgift, oaktadt deras skatteförmåga är betydlig. I flera delar af landet förhåller det sig nemligen så, att personer som skatta för inkomst af kapital, embete och tjänst, icke betala någonting annat än den personliga afgiften, dessa betala således icke ett tecken mera än backstugusittare och inhysesshjon, hvilka senare finnas i åtskilliga lönekonventioner upptagna såsom skattskyldiga. En orättvisa i skatteväg kan ej gerna vara mera uppenbar.»

En tredje talare fortsatte:

»Man kan knappt tänka sig egendomligare grunder för presterskapets aflöning än de nuvarande på landsbygden. En föregående talare omnämnde här, att kapitalister icke deltog i aflöningen till presterskapet och ofta nog icke heller tjänstemän, som eljest befinna sig i en sådan ställning i afseende å inkomster i löneväg, att de borde anses skyldiga att dertill bidraga. Jag får säga detsamma, att så vidt det gäller egare af kapital, hvilka derjemte äro jordegare, så tror jag, att nästan hvarje lönekonvention i våra bygder är sådan, att en jordegare, som derjemte är kapitalist, icke behöfver betala något för sitt kapital, utan det anses, att när han såsom jordegare betalar så och så mycket spanmål och smör för $\frac{1}{16}$ hemman, så skall

han vara befriad för hvad han såsom kapitalist eger. Då kan man tänka sig, huru det tar sig ut, att t. ex. en egare till ett mindre hemman om tvåtusen kronors taxeringsvärde, hvilken sitter med inkomster af kapital eller lön på tusentals kronor, då icke betalar något för detta, utan endast för sitt jordbruk. Detta är ju orimliga grunder för aflöningen till presterskapet, som af ingen böra godkännas.»

En fjerde talare förmälde:

»Det är nogsamnt känt, att på åtskilliga orter inom landet aflöningarne till presterskapet äro så ojemna och så olika fördelade, att en reglering i det fallet är alldeles nödvändig, då de nuvarande konventionerna en gång gå till ända.»

Om nu, såsom jag vågar antaga, det trängande behovet af en reform i ofvan angifna syften genom hvad i det föregående blifvit anfördt får anses vara ådagalagdt, så följer i ordningen att undersöka, huruvida redan nu rätta tidpunkten må anses vara inne för vidtagande af för reformens genomförande förberedande åtgärder. I detta afseende torde jag få erinra derom, att, enligt hvad ingressen till den statistiska centralbyråns år 1889 upprättade ecklesiastiska aflöningsstatistik gifver vid handen, af de genom kongl. förordningen den 11 juli 1862 anbefalda prestlöneregleringarna större delen redan under 1860-talet erhållit Kongl. Maj:ts fastställelse, ett mindre antal under följande årtionde och slutligen några först under loppet af 1880-talet, samt att den tidigast meddelade fastställelsen är af den 18 december 1863 och den senaste af den 21 december 1883, oafsedt ett enda pastorat, för hvilket regleringen vid statistikens upprättande ännu icke blifvit verkställd. Vid detta förhållande och då, jemlikt stadgandet i 6 § af ofvan nämnda förordning, hvarje reglering skall vara gällande under en tid af 50 år, räknadt efter den från Kongl. Maj:ts fastställelse näst inträffade 1 maj, oberoende af huruvida den då kan tillämpas eller ej, så följer häraf, att de flesta regleringar upphöra att gälla redan under åren 1914—1920. Då nu påtagligt är, att en reform af så vidt omfattande beskaffenhet som den här ifrågasatta icke kan genomföras utan en föregående, af sakkunnig komité verkställd vidlyftig utredning, med åtföljande derpå grundadt betänkande och förslag till frågans ordnande; *då* vidare högsta domstolen, kyrkomötet, domkapitlet, kammar-

kollegium, statskontoret, domänstyrelsen, justitiekansleren med flera myndigheter och möjligen äfven församlingarna lära komma att i ärendet höras och afgifva yttranden samt förslaget derefter sannolikt i anledning af uppkommande anmärkningar måste undergå omarbetning, innan detsamma kan underställas Riksdagens pröfning; och *då* ändtligen förutses kan, att frågan äfven sedermera till följd af de många olikartade och viktiga intressen, som af densamma beröras, flera gånger kan komma att gå fram och tillbaka mellan regering, Riksdag och kyrkomöte, innan den erhåller definitiv lösning — så framgår af allt detta, att hela denna procedur kräfver lång tid, hvars slut för närvarande omöjligen kan ens tillnärmelsevis beräknas, och att alltså det är af högsta vikt, att underdånig framställning i ämnet hos Kongl. Maj:t redan af innevarande Riksdag beslutas, på det att de nya löneregleringarna må kunna träda i tillämpning omedelbart efter det de gamla upphört att vara gällande.

Men om det sålunda är af vikt, att förevarande fråga af Riksdagen snarast anmäles hos Kongl. Maj:t till vidare åtgöranden, så är det af icke mindre vikt, att Riksdagen — både för att i första rummet en blifvande komité, men vidare samtliga vederbörande, hvilka komma att sysselsätta sig med frågan, redan från början må erhålla fasta hållpunkter för densammas bearbetning och på det att såmedelst frågans definitiva lösning må påskyndas — redan vid ärendets anmälan hos Kongl. Maj:t uttalar sig rörande de ledande grundsatser, som enligt Riksdagens åsigt böra blifva bestämmande för den riktning, i hvilken reformen skall gå, och detta desto hellre som — om än enligt mitt förmenande och efter hvad jag här nedan skall söka ådagalägga, hufvudändamålet med reformen, för så vidt den afser åstadkommandet af en fullt rättvis och derigenom äfven med både kyrkans och statens verkliga intressen öfverensstämmande fördelning af presterskapets inkomster, icke kan uppnås utan en genomgripande rubbning uti häfdvunna och ännu bestående förhållanden — frågan likväl i denna del onekligen erbjuder möjlighet att lösas på mångahanda olika sätt, allt eftersom man, för att i mer eller mindre mån undvika dylika rubbningar, åtnöjer sig med att endast på större eller mindre afstånd *närma sig* frågans nyss angifna, efter min tanke enda rätta och därför varaktiga lösning.

Under öfvertygelsen alltså om angelägenheten deraf, att Riksdagen, till vägledning för frågans ytterligare behandling hos komité, kyrkomöte och regering, redan nu uttalar sin mening beträffande vissa hufvudgrunder, på hvilka de nya löneregleringarna böra ordnas, och ehuru jag är förvissad derom, att *hvarje* förslag till frågans lösning

skall komma att från skilda håll mötas af ett mer eller mindre kompakt motstånd, skall jag, efter moget begrundande, men fortfarande mycket osäker, om det må hafva lyckats mig att på hvarje punkt träffa det rätta eller lämpliga, nu tillåta mig vördsamt anhålla, att Riksdagen behagade taga i öfvervägande, huruvida icke de nya regleringarna lämpligen kunna ordnas på de hufvudgrunder, till framställande hvaraf jag i det följande öfvergår.

Till en början alltså och till undvikande af hvarje tvifvel om Riksdagens ståndpunkt beträffande ofvannämnda af herr *Danielson* vid förra riksdagen väckta förslag om statens öfvertagande af presterskapets aflöning, torde den fordran böra uppställas,

att presterskapets aflöning skall utgöras genom bidrag af församlingarna och inkomst från boställena.

Genom uttalande i sådant syfte skulle Riksdagen visa sig dela den åsigt, hvilken, såsom här ofvan blifvit anmärkt, omfattades af sammansatta stats- och lagutskottet vid sistlidet års riksdag, och som sannolikt äfven hyllas temligen allmänt både af presterskapet och af församlingarna. Såsom hufvudskäl för afstyrkandet af herr *Danielsons* förslag om statens öfvertagande af presterskapets aflöning framhöll nyssnämnda utskott den farhågan, att en dylik anordning sannolikt skulle hafva till följd, att tillsättningen af alla presterliga tjenster öfverginge till staten. En sådan eventualitet kunde ju visserligen tänkas inträffa, men med hänsyn till de allt annat än uppbyggliga intriger, som ofta nog föregå prestval, och det magtmissbruk, hvartill församlingarna vid utöfningen af sin tillsättningsrätt, till skada både för sig sjelfva och för presterskapet, icke sällan gjort sig skyldiga, anser jag det vara mycket tvifvelaktigt, huruvida utnämningensrättens öfverlemnande till Konungen skulle innebära någon verklig olycka. I Norge har, såsom bekant, en dylik befogenhet länge tillkommit och tillkommer fortfarande Konungen utan att det kristliga församlingslifvet, — hvad som väl härvid måste vara det afgörande — derpå vederligen tagit någon skada. Deremot synes mig ett annat och vida kraftigare skäl kunna anföras till förmån för yrkandet, att alla presterskapet enligt lag tillerkända aflöningsförmåner, ehvad de utgå genom bidrag från församlingarna eller medelst inkomst från boställena, fortfarande

skola vara oförytterlig *kyrkoegendom*. Det måste nemligen vara af stor vikt, att äfven i materielt hänseende en tryggad ställning beredes kyrkan gent emot staten, enär härigenom en sjelfständig samverkan mellan begge till det gemensamma bästa lämpligast befordras. Svåra missgrepp, ehuru på andra områden, hafva enligt mitt förmenande genom militie- och landshöfdingebostälленas indragning till statsverket redan förut under det nya representationsskicket och genom kortsynta och viljesvaga regeringars samverkan eller underkastelse förekommit, hvaraf frukterna nog framdeles komma att visa sig, då det blir fråga om att genom ökade anslag upprätthålla de institutioner, som i dessa bostälлен egde ett värdefullt ekonomiskt stöd; och det kan då icke vara skäl att genom kyrkoegendomens öfverlåtande till staten ytterligare öka antalet af dessa missgrepp och såmedelst tvinga vår kyrka att lefva på Riksdagens nådebröd.

Vidare lärer knappats någon skiljaktighet i den allmänna meningens råda i fråga om angelägenheten,

att, så långt ske utan skada för religionsvården, komministraturerna indragas eller ock förvandlas till pastorsbeställningar.

En indragning af komministraturerna kan med visshet i stor skala och i mycket vidsträcktare omfattning, än vid de nuvarande löneregleringarnas tillkomst skett, utan ringaste olägenhet verkställas i de flesta, om icke i alla stift. Särskildt bör detta vara förhållandet i alla församlingar, der folkmängden icke öfverstiger 3,000 personer, och hvilkas ytvidd icke är alltför stor, såsom händelsen torde vara med de flesta församlingarna i riket. Det är icke ovanligt, att i församlingar med ändå större folkmängd den presterliga tienstgöringen på nöjaktigt sätt fullgöres uteslutande af kyrkoherden, och det måtte väl då vara öfverflödigt, att i både till omfång och folkmängd vida mindre församlingar hafva två ordinarie prester. Dessa kunna och böra vara hvarandra till ömsesidigt stöd och uppmuntran, men erfarenheten visar ty värr icke sällan ett motsatt förhållande, hvilket säkerligen i många fall har sin förklaringsgrund just i det ekonomiska betryck, hvori den för underhållet af *en* prest nöjaktiga, men för *två* prester otillräckliga aflöningen ofta försätter den ene eller andre af dem eller dem begge. Dertill

kommer den försöffande inverkan, som komministerns osjelfständiga ställning i förening med bristande sysselsättning måste på honom utöfva; och sant yttrar därför rektor Kerfstedt: »Komministerns nuvarande sociala ställning är den sämsta möjliga med hänsyn till det mått af bildning, han eger, och den uppgift, som hvilar på honom. En komminister, som ej vinner eller länge måste vänta på befordran, nedsjuncker ej sällan i brist på tillräckligt arbete i en håglös maklighet, som i förening med hans ekonomiska betryck och deraf föranledda vigilans ådrager honom hans församlingsbors missaktning.»

Jag har här ofvan i inledningen till motionen förutsatt, att komministrarne i regel äro gifta och vill nu blott fästa uppmärksamheten derpå, att de rentaf *tvingas* af omständigheterna att vara gifta. En adjunkt eller vice pastor är i regel medlem i familjen hos den prest, hvars biträde han är. Den visserligen ringa lönen får han dock disponera för egen räkning. Dessa förhållanden ändras, då han blir komminister. Svårigheten, ofta omöjligheten att erhålla inackordering i förening med församlingens anspråk att ega ett *presthus*, icke blott en prest, tvingar den nyblifne komministern att sätta bo. Tillsammans med en hushållerska kan han icke bo ensam i prestgården. Om han också vore en absolut sedlig person utan några frestelser i den vägen, så får han dock som prest icke ens misstänkas. Han *måste* gifva sig för att icke gifva anstöt, men hans aflöning är nu relativt vida sämre än under adjunktstiden.

Att indragning af komministraturer äfven i åtskilliga annexförsamlingar saklöst kan ske, torde med all sannolikhet kunna antagas. I de annexförsamlingar åter, hvarest särskild prest fortfarande måste vara anställd, synas komministraturerna lämpligen böra ombildas till pastorsbefattningar och annexförsamlingarna följaktligen skiljas från moderförsamlingarna för att utgöra egna pastorat, desto hellre som komministrarne i många annexförsamlingar redan nu fullgöra alla kyrkoherdens åligganden. Härigenom skulle presten i annexförsamlingen erhålla en mer sjelfständig ställning, än den han nu såsom komminister intager, samt djupare känna det med hans verksamhet förenade ansvaret och spurras till större ifver i embetet.

Vidare och för att befordra samma ändamål, som med indragning af de öfverflödiga komministraturerna afses, torde Riksdagen böra uttala såsom ett önskningsmål,

att genom de smärre pastoratens sammanslagning minskning i det stora antalet pastorat måtte ega rum.

Äfven på en sådan sammanslagning hafva yrkanden mången gång förut och äfven under sista riksdagen förnummits, och liksom gagnet af en sådan åtgärd är uppenbart, bekräftas äfven utförbarheten deraf dels af det stora antalet otillräckligt aflönade kyrkoherdar, som i tabblån n:o 2 öfver kyrkoherdelönerna angifves och dels af den kända omständigheten, att i synnerhet i de tidigast odlade landskapen på många ställen snart sagdt kyrka ligger invid kyrka, hvarest alltså gudstjenst och öfriga presterliga förrättningar allt för väl kunna medelst så kallad dupplikation och biträde af extra ordinarie presterskap uppehållas.

Vid flerfaldiga tillfällen, äfven från längre tid tillbaka, inom och utom Riksdagen, har framhållits önskvärdheten, för att icke säga nödvändigheten, att befria presterskapet från all befattning med bostälленas skötsel, hvilken ådrager presten så många bekymmer, kostnader och besvär samt ofta verkar både ruinerande för hans ekonomi och hinderligt för ett tillbörligt utöfvande af hans egentliga kall. Särskildt gäller detta om komministrarne till följd af den med bostälленas innehafvande förbundna byggnads- och underhållsskyldigheten. Och bättre skäl för angelägenheten att från presterskapet aflyfta denna börda kunna svårigen anföras än de, som framhålles af rektor Kerfstedt i den ofta nämnda broschyren, der det härom yttras följande:

»Hvilka svårigheter och bekymmer, frestelser och faror medföra icke dessa bostälлен! Skall en pastor utarrendera bostället, så blottställes han för ständiga obehag och konflikter med sin arrendator och hans folk; ty antingen skall han se till, att bostället ordentligt skötes och ej vanvårdas och utsuges samt att han utbekommer sina tillgodohafvanden, men då stämplas han såsom obillig och girig samt förlorar lätt sitt anseende; eller ock skall han blunda och tiga, om detta är honom möjligt, och då låta sin rätt fara och boställets häfd försummas samt sjelf drabbas utaf efterräkningarna derför. Skall han åter för undvikande af dessa och andra obehag sjelf sköta bostället, så faller han lätt för frestelsen, att jordbruket får taga hans tid och intresse mera i anspråk än hjorden, och han blir en bra jordbrukare, men en dålig herde. Dukar han åter icke under för denna frestelse, så blir han i

vanliga fall en dålig landbrukare och kommer att göra stora förluster på sitt jordbruk helst i dessa tider, då det mer än fordom besannas, att »prestdrängarne äro alltid lata». Skall jordbruket något så när kunna bära sig i synnerhet i vår tid, då måste det ock skötas med förstånd och med allvar och drift. Men de prester äro lätt räknade, som förstå att på samma gång väl sköta sitt boställe och sin församling. Huru många prester deremot hafva icke förstört sitt embete eller också sin ekonomi på bostället! Vi anse det därför högst önskvärdt, att *alla prestboställen blefve genom vederbörandes försorg utarrenderade*, t. ex. på 20 år i sänder, och att uti arrendet inginge skyldigheten att ansvara för alla pastor tillkommande husen.»

Man har förmenat, att något annat sätt att befria presterna från befattningen med deras boställen icke gäfves än genom boställets öfvertagande af staten eller af församlingarna. Uppenbarligen har man likväl dervid förbisett, att en tredje redan förut anlitad och jemväl af rektor Kerfstedt antydd utväg erbjuder sig för ändamålets vinnande, enär ju intet hindrar att härvid förfara på samma sätt som i fråga om åtskilliga annex- och stomhemman med flera, eller sålunda, att äfven boställena utarrenderas i samma ordning, som nu gäller för nyssnämnda hemman. Då likväl särskilda omständigheter kunna göra det för vissa prester ej blott önskvärdt, utan äfven nödvändigt att sjelfva bruka boställena, lärer detta böra medgifvas på derom gjord ansökan och efter pröfning af Kongl. Maj:t. Att vid utarrendering af boställena nyttjanderätten till bostad och trädgård bör förbehållas presten, faller af sig sjelft. Af här ofvan anförda skäl lärer bland grunderna för de nya löneregleringarna böra ingå äfven den bestämmelsen,

att prestboställen i regel och der icke särskilda omständigheter påkalla undantag derifrån böra utarrenderas med presten förbehållen nyttjanderätt till bostad och trädgård samt med åliggande för arrendatorn att ansvara för byggnads- och underhållsskyldighetens fullgörande.

I inledningen till denna motion antyde jag min öfvertygelse vara, att presterskapet i vårt land, såsom helhet betraktadt, vore tillräckligt doteradt för att anständig bergning kunde beredas en hvar innehafvare af presterlig befattning, i synnerhet om all den kyrkan rätte-

ligen tillkommande egendom tillbörligen tillvaratoges och komme presterskapet till godo. Jag syftade härmed närmast på afkastningen från prestbostälernas skogar, hvilken synes mig i viss mån undandragen presterskapet och delvis använd för andra ändamål, än rätteligen vederbör. I detta ämne skrifer en kyrkoherde till mig följande:

»En god inkomst blifva *skogsmedlen*. Genom den oresonliga lagstiftning, som domänstyrelsen grundlagsvidrigt genomdrifvit i denna del, går nu en stor del af bostälernas afkastning till den så kallade skogsfonden, det vill säga den går till ändamål, som boställena aldrig varit afsedda till. Det var rättelse i detta missförhållande, som *Olof Jonsson* i Hof afsåg med sin motion förliden riksdag, men hvilken Första Kammarén icke tycktes fatta. Skogs- eller domänstyrelsen har gjort sig till en permanent lönerogleringsbyrå för presterskapet och till fullkomliga herrar öfver prestbordens lättsköttaste och mest inkomstbringande del, skogen. Domänstyrelsen handlar här — säljer och ordnar — såsom om ingen innehafvare funnes — får han något med, så är det så, hvarom icke, får han låta sig nöja. Men jägeristaten gör sig goda inkomster af skogarne. Utom hvad lönerogleringsfonden får, har sedan 1876 till 1894 till *skogsfonden* influtit 1,309,337 kronor 65 öre! Detta är icke småsmulor, men deraf har presterskapet *ej fått ett öre!* 610,176 kronor äro deraf utgifna, hvaraf nära $\frac{1}{3}$ gått åt till indelningar, det vill säga kommit skogsstaten till del. En fond har bildats på 700,000 kronor. Så handskas det med presterskapet och kyrkans och församlingarnas egendom. Staten beröfvar oss vår bergning. Det vore väl om någon människa kunde gripa in mot detta öfvergrepp. Det är liknande missförhållande med *lönerogleringsfonden*. Det har väl aldrig varit mening, att der skulle läggas 'på hög', utan årligen utdelas till behöfvande prester, men så ha vederbörande icke tänkt. Så inflöt till denna fond 1890—94 1,413,836 kronor, hvaraf 725,000 utgjorde skogsmedel. Under samma tid utdelades till presterskapet 639,878 kronor och år 1893 utdelades till prester 65,812 kronor, under det kassan hade uti inkomster året förut — 1892 — 264,000 kronor och året 1893 285,000 kronor! Kassan har nu en fond af 2,345,327 kronor. Herr landshöfdingen torde finna, att det nog 'hushållas' med presterskapet! Ginge det lika till öfver allt, vore ändå ej så mycket att säga, men då den ene skall hafva öfverflöd och den andre lida brist, så verkar det ledsnad.»

Min tid har väl icke tillåtit mig att kontrollera rigtigheten af de i brevet förekommande sifferuppgifter, men jag har starka skäl till

det antagande, att brefskrifvaren i öfrigt och i hufvudsak har blott allt för rätt i sina angrepp mot domänstyrelse och regering, särskildt i hvad angår tillkomsten och användningen af den på grund af kongl. skrivelsen till skogsstyrelsen den 31 mars 1876 inrättade så kallade »de ecklesiastika bostälernas skogsfond». Jag styrkes i denna förmodan, bland annat, af hvad som vid sistlidet års riksdag förekom under debatten i Första Kammaren rörande herr *Olof Jonssons* motion om ändringar i kongl. förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket den 29 juni 1866, dervid en af kammarens ledamöter och tillika ledamot af högsta domstolen beträffande skogsfonden yttrade, att dess lagliga basis föreföll honom »ganska tvifvelaktig». För egen del känner jag mig böjd att taga steget ändå längre ut, än den nämnde talaren gjorde, i det att jag förmenar, det äfven i fråga om *prestlöneregleringsfonden* »oegentligheter» förekommit, så till vida som presteståndet vid 1862—63 årens riksdag — tryggande sig vid bestämmelserna i 9 § 3 mom. af kongl. förordningen den 11 juli 1862 angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster — i fråga om öfverflyttning af löneförmåner från presterskapet i en församling till presterskapet i en annan församling aldrig, så vidt jag kunnat utröna, medgifvit, att — såsom till följd af en genom kongl. skrivelse till skogsstyrelsen den 8 maj 1868 meddelad egendomlig tolkning af 24 § i kongl. förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket den 23 juni 1866, i hvilken dock beträffande användandet af afkastningen från vederbörande ecklesiastika boställsskogar uttryckligen hänvisas till 1862 års förordning, numera sker — de till löneregleringsfonden ingående andelar af skogsförsäljningsmedel från *bostadsboställen* må användas till afföning af presterskap i andra församlingar än dem, till hvilka boställena höra. Äfven mot förfarandet att öfverhufvud använda skogsförsäljningsmedel från ecklesiastika boställen till *fondbildning*, åtminstone i den utsträckning, som skett och sker, synes en anmärkning med fog kunna göras. Det må visserligen ingalunda förnekas, att en god tanke ligger till grund för ett måttligen begränsadt fondbildningssystem, enär derigenom möjliggöres eller underlättas en jemnare årligen återkommande utdelning af skogsförsäljningsmedlen, än som skulle blifva fallet, om *alla* de till löneregleringsfonden för hvarje år ojemnt ingående skogsförsäljningsmedlen skulle genast utdelas, men det må lemnas osagdt, huruvida presteståndet vid sitt bifall till det riksdagsbeslut, hvarpå kongl. förordningen om hushållningen med de allmänna skogarna är grundad, någonsin åsyftat, att skogs-

försäljningsmedlen från de ecklesiastika boställsskogarne skulle, såsom först genom kongl. brefvet till kongl. kammarkollegium den 14 februari 1868 blifvit föreskrifvet, användas till fondbildning och allra minst af sådan omfattning, som sedermera skett, i stället för att, så långt de försloge, årligen utdelas till hjälp för svagare aflönade prester. Härmed må nu förhålla sig huru som helst, så hafva dock de till prestlöne-regleringsfonden influtna försäljningsmedlen, åtminstone från andra än bostadsboställen, användts för det af preteståndet medgifna ändamål. Helt annat är dock händelsen med de skogsförsäljningsmedel, hvilka ingå till den utan kyrkomötets hörande tillkomna »skogsfonden», och hvilka medel användts till att bekosta skogsindelningar och skogsodlingar m. m. på andra ecklesiastika boställen än dem, från hvilka skogsförsäljningsmedlen erhållits, och sålunda till helt andra ändamål än till presterskapets aflöning.

Vid 1893 års kyrkomöte väcktes af numera aflidne doktor S. Brandell i Skellefteå m. fl. motion om att kyrkomötet skulle ingå till Kongl. Maj:t med anhållan, att, innan ny lag rörande vården om de allmänna skogarne i riket utfärdades, kyrkomötet måtte höras öfver de delar af densamma, som anginge ecklesiastika boställen. Uti denna motion anförde motionärerna bland annat följande:

»Så vidt motionärerna hafva sig bekant, har efter riksdagen åren 1862—1863 tillfälle icke lemnats presterskapet att uttala sig rörande de närmare bestämmelser, som i fråga om hushållningen med boställsskogarne sedan blifvit meddelade. Dessa bestämmelser synas dock icke så obetydligt avvika från anförda riksdagsbeslut. Kongl. förordningen den 29 juni 1866, hvilken utfärdades på grund af ifrågavarande beslut, stadgar rätt för församlingarna att taga virke till kyrkan från ecklesiastika boställens skog, oaktadt Riksdagen afslagit förslag derom. Kongl. skrifvelsen till skogsstyrelsen den 8 maj 1868 föreskrifver, att boställshafvaren icke skall åtnjuta någon andel af skogens afkastning i det fall, då skogen är stald under skogsstyrelsens omedelbara vård, ehuru enligt det anförda riksdagsbeslutet, såsom ock enligt 27 § af nämnda förordningen den 29 juni 1866, möjlighet lemnats öppen för boställshafvaren att äfven i detta fall erhålla andel af denna afkastning. Genom detta stadgande har den orimligheten uppstått, att just de boställshafvare, å hvilkas boställen den rikligaste tillgång på skog finnes, icke erhålla af den rika tillgången den ringaste förmån till förbättring af sina lönevilkor, huru otillräckliga dessa än kunna vara. Kongl. skrifvelsen till skogsstyrelsen den 31 mars 1876 inför skilnad mellan extra och ordinarie afverkning och bestämmer, att afkastning af extra

afverkning skall gå till ecklesiastika boställens skogsfond. En afverkning har således tillkommit, af hvilken afkastningen hvarken tillfaller boställshafvaren eller användes till bidrag vid reglering af presterskapets aflöning.»

Uti sitt öfver motionen afgifna utlåtande anmärkte det särskilda utskottet, till hvars behandling motionen öfverlemnades, att den skrifvelse, i hvilken 1862—1863 års Riksdag anmälde sina beslut om förvaltningen af boställsskogarne, uttryckligen innehölle, att »Rikets Ständer ansett jemväl böra stadgas att, när socknemän skola kyrka bygga eller bättra, de må från prestebolets eller annat dertill hörande hemmans skog, efter utsyning af vederbörande skogstjensteman, njuta nödigt timmer och virke, så vidt med skogens bestånd, efter antagen hushållningsplan, utsyningen kan ega rum utan inskränkning i den rätt till afkastningen, som blifvit boställshafvaren tillerkänd», hvadan häraf otvetydigt framginge, att församlingarnas rätt att taga virke till kyrka från ecklesiastika boställens skog tillkommit i full öfverensstämmelse med 1863 års riksdagsbeslut. Beträffande åter ecklesiastik boställshafvares rätt till andel i skogsafkastningen, erinrade utskottet bland annat derom, att Rikets Ständer icke föreskrifvit, att boställshafvare ovilkorligen skulle ega sådan rätt, utan endast lemnat ett medgifvande att utöfver hushöfvet tilldela honom andel i afkastningen, äfven om han ej förut egt någon rätt dertill. Deremot och då i skogsförfattningar, som efter år 1866 utan kyrkomötets hörande utfärdats, förekomme bestämmelser, hvilkas öfverensstämmelse med presterskapets privilegier och 1862—1863 års riksdagsbeslut måhända vore omtvistlig, samt då i allt fall hushållningen med de ecklesiastika boställenas skogar vore af mycket stor betydelse för den svenska kyrkans ekonomiska förhållanden, tillstyrkte utskottet, att kyrkomötet måtte ingå till Kongl. Maj:t med anhållan »att, innan ny lag rörande vården om de allmänna skogarne i riket utfärdas, kyrkomötet måtte lemnas tillfälle att yttra sig öfver de delar af densamma, som angår ecklesiastika boställen». Denna hemställan bifölls af kyrkomötet, och skrifvelse i sådant syfte afläts till Kongl. Maj:t. Icke för ty har, såsom känt är, ny förordning angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket den 26 januari 1894 blifvit utfärdad utan att kyrkomötet fått tillfälle att deröfver yttra sig.

Om nu det får antagas, att de ecklesiastika boställenas skogsfond icke tillkommit i grundlagsenlig ordning — en fråga, som numera, sedan tiden för riksrätts anställande försuttits, icke lär kunna lagligen afgöras — och om vidare äfven i öfrigt den presterskapet genom 1862—1863 års riksdagsbeslut tillförsäkrade nyttjanderätt till de ecklesia-

stika boställsskogarne kan anses hafva blifvit genom senare tillkomna skogsförfattningar obehörigen inskränkt, så lärer Riksdagens värdighet fordra, att Riksdagen söker, i hvad på densamma ankommer, godtgöra hvad som brutits; men då utan närmare undersökning det svårligen låter sig göra att i ena eller andra hänseendet bilda sig ett säkert om-döme, och det lärer kunna förväntas, att den komité, som kan få sig uppdraget att utreda den presterliga aflöningsfrågan i öfriga delar, jemväl skall låta sig angeläget vara att få utrönt, huruvida anledning verkligen förefinnes till det antagande, att presterskapet lidit intrång i sin nyttjanderätt till de ecklesiastika boställsskogarne, på det att Riksdagen må komma i tillfälle att, så vidt på densamma beror, söka bereda den rättelse i berörda hänseende, som af omständigheterna påkallas — så torde Riksdagen för närvarande böra inskränka sig till uttalande af den åsigt,

att de till prestlönerregleringsfonden influtna och framdeles ingående skogsförsäljningsmedlen böra i större utsträckning, än hittills skett, tagas i anspråk för presterskapets aflöning.

Ehuru uti 1862 års förordning angående ordnandet af presterskapets inkomster den grundsats häfdades, att vid fördelning af dessa inkomster hvarje tjenstgörande prestman, så vidt sig göra låte, skulle erhålla en efter tjenstegrad, embetsåligganden och lefnadskostnaderna i orten lämpad anständig bergning, så har dock, såsom förut visats, detta med löneregleringen afsedda ändamål i blott ringa mån uppnåtts. Dertill hafva flera samverkande orsaker bidragit. En af dem, eller den i allmänhet medellöse prestkandidatens skuldsättning under den långa studiekursen vid universitetet, har redan påpekats. En annan orsak ligger i de på senare årtiondet stadigt nedgående spanmålsprisen. Denna omständighet har haft en ödesdiger inverkan i synnerhet på komministernes ställning, till följd af det sätt, på hvilket man vid löneregleringens uppgörande i allmänhet förfor för bestämmandet af komministernes löneförmåner. Sedan man nemligen beräknat den myckenhet kyrkotionde i spanmål, som af församlingarna borde utgöras till deras presterskap, afskilde man derifrån så stor quantitet, som ansågs böra tillkomma komministern, hvilken derjemte vanligen erhö en viss penning-

summa till lönefyllnad. Allt det öfriga tillföll kyrkoherden. En följd häraf har naturligtvis måst blifva den, att vid sjunkande spanmålspris, men stigande folkmängd och utvidgad industri, komministerns inkomst *minskats*, men kyrkoherdens *ökats*, enär tillökningen i de från sistnämnda båda skatteobjekt utgående bidragen, hvilken uteslutande kommit kyrkoherden till godo, i regeln varit tillräckliga både att betäcka den förlust, kyrkoherden lidit genom de nedgående markegångsprisen, och att derjemte lemna öferskott. Att sådant blifvit förhållandet kunde med mångfaldiga exempel från skilda orter visas och synes jemväl i viss mån bestyrkas vid jämförelse emellan presterskapets löneförmåner, sådana dessa beräknats vid löneregleringen, och samma löneförmåner, sådana dessa år 1886 uppgifvits till statistiska centralbyrån och finnas angifna i ofvan återopade tablåer öfver kyrkoherde- och komministerlönerna. Af en sådan jämförelse framgår nemligen, att de förra sammanlagda beräknats uppgå till 7,373,965 kronor och de senare till 7,497,500 kronor, hvadan, och under förutsättning dels att den vid löneregleringen och i de begge tablåerna något olika beräknade inkomsten af boställs-afkastningen och dels det i tablåen öfver komministerlönerna beräknade afdraget för den komministrarne åliggande byggnads- och underhållsskyldigheten vid deras boställen icke kunna i nämnvärd mån inverka på resultatet i det hela, skilnadssumman emellan de båda beräkningarna, uppgående till 123,535 kronor, synes hafva uteslutande kommit kyrkoherdarne till godo.

Men hvad som mer än allt annat bidragit till det nuvarande ekonomiska betrycket bland presterskapet, är den *ojemna fördelning af inkomsterna emellan kyrkoherde och komminister*, som måst blifva en nödvändig följd af de snäfva gränser, inom hvilka 1862—1863 årens Riksdag, förmodligen på tillskyndelse af presteståndet, i och för löneregleringen medgaf öfverflyttning af löneförmåner från presterskapet i en församling till presterskapet i andra församlingar, i det att endast de inkomster, som grundade sig på statsanslag i kontanta penningar, kronotionenden och hemmansräntor eller på arrenden för de af kronan upplåtna stom-, annex- och mensalhemman och lägenheter, som icke voro bostadsboställen, fingo, i händelse af befogenhet, från en till annan församling öfverflyttas, men sådan öfverflyttning icke tilläts i fråga om alla öfriga inkomster.

Den bästa illustrationen till den häraf förorsakade ojemna fördelningen af presterskapets inkomster dels emellan de särskilda stift inbördes och dels emellan likställda presterliga befattningar samt emellan kyrkoherdarne och komministrarne i samma stift lemna de begge tablå-

erna öfver kyrkoherdarnes och komministrarnes löneförmåner. Dessa utvisa nemligen, *dels* att t. ex., under det att medeltalet af kyrkoherdelönerna uppgår i *Lunds* stift till 5,972 kronor och i *Karlstads* stift till 5,010 kronor, medeltalet deremot af kyrkoherdelönerna nedsjunkit i *Visby* stift till 3,432 kronor och i *Vexjö* stift till 3,455 kronor samt att medeltalet af komministerlönerna utgör i *Lunds* stift 2,348 kronor, men i *Skara* stift endast 1,305 kronor, och *dels* att antalet olika lönekategorier uppgår för kyrkoherdarne till *nittiofem*, med löner vexlande emellan 700 och 16,100 kronor, och med ett antal löntagare, som vexlar emellan en enda i några kategorier och mer än 50 i andra, samt för komministrarne till *fyratiotvå*, med löner vexlande emellan 400 och 6,400 kronor, och med ett antal löntagare, som likaledes vexlar emellan en enda i några kategorier och mer än 90 i andra.

Såsom af de båda tablåerna vidare framgår, beräknades redan år 1886 det till vår kyrkas presterskap anslagna underhåll uppgå till ett sammanlagdt belopp af 7,497,500 kronor, och då häri icke ingå de till presterskapets aflöning från lönereglerringsfonden årligen beviljade bidrag, så synes med all sannolikhet kunna antagas, att, såsom jag här ofvan förutsatt och här nedan skall söka ådagalägga, dessa tillgångar, ökade med bidragen från den alltjemt tillväxande folkmängden och utvidgade industrien, böra vara tillräckliga för att bereda hvarje tjänstgörande prestman en anständig bergning. Om nu, sådant oakadt, måhända flertalet prester befinner sig i stort ekonomiskt betryck och den förnämsta orsaken härtill är att söka i den ojemna fördelningen af lönetillgångarna, men denna ojemna fördelning i sin ordning förklaras af det här ofvan omnämnda, på 1862 års förordning grundade förbudet mot användandet af vissa lönetillgångar från en församling till aflöning af presterskapet i främmande församling, så lärar, för åstadkommandet af en rättvis fördelning af presterskapets inkomster, icke återstå att tillgripa någon annan än den visserligen radikala, men också, enligt min öfvertygelse, enda verksamma utvägen att *genom betydligt utvidgande af öfverflyttningsrätten göra alla för presterskapets aflöning afsedda tillgångar för ändamålet disponibla*, med den inskränkning allenast, som påkallas af rent privaträttsliga förhållanden, såsom då till löneförbättring för presterskapet i någon viss församling hemman och lägenheter blifvit af församlingen gemensamt inköpta och andra fördelar anskaffade eller då för samma ändamål enskilda personer gjort anslag och donationer. Endast på det vilkor sålunda, att, med nyssnämnda inskränkning, alla öfriga inkomster, från hvilken källa de än flyta och i hvilken form de än utgå, eller med andra ord alla kontanta aflöningsförmåner från för-

samlingarna, kronan och prestlöneregleringsfonden jemte boställsarrenden och de andelar af skogsförsäljningsmedel, som, utan att ingå till löneregleringsfonden, direkt tillfalla vissa boställsinnehafvare få, oberoende af nuvarande stifts- och pastoratsindelning, fritt disponeras, kunna, efter mitt förmenande, dessa inkomster på ett fullt rättvist sätt fördelas mellan presterna. Det är på denna punkt, jag väntar mig det hufvudsakligaste motståndet mot mitt förslag, ty jag har ingalunda förbisett, att man genom en sålunda medgifven rätt till fri disposition af de presterliga lönetillgångarne kommer att, hvad särskildt församlingsavgifterna angår, bryta med den urgamla regeln, att hvarje församling bör aflöna sin prest, och jag är icke heller okunnig derom, att mången anser denna regel böra fortfarande fasthållas, både emedan den förmenas bidraga att knyta bandet emellan församling och prest och därför att ett afvikande från samma regel skall komma att väcka mycken ovilja inom församlingarna. Jag vill väl icke förneka, att det kan ligga något tilltalande i det åskådningssättet, att, liksom presten skall sörja för församlingsbornas andliga näring, så skola dessa förse presten med lekamlig näring. Men å andra sidan vill det synas mig, att den ideala karakteren af detta aflöningsätt, som onekligen framträdte mest utpreglad under den tid, då hvarje församlingsbo direkt till presten aflämnade sin tribut, numera i icke ringa mån förlorat i betydelse, sedan avgifterna till presten uppbäras och redovisas af en dertill särskildt utsedd och därför af församlingen aflönad uppbördsman. Att det nu vedertagna aflönings- och uppbördsättet, ehuru detsamma helt visst har förtjensten att hafva undanröjt många med det gamla förfaringsättet, i trots af dess ursprungligen ideella karakter, förknippade tvisteämnen af rätt prosaisk natur mellan presten och hans församling, skulle vara af mera väsentligt värde för stärkandet af bandet emellan dem begge, vågar jag betvifla. Bandet emellan församling och prest knytes i våra dagar fast och varaktigt endast i den mån församlingsborna förnimma, att presten med kärleksfullt nit egnar sig åt sitt kall och förelyser dem i kristlig vandel, och styrkan af ett sådant band lär icke kunna försvagas, vare sig af det ena eller andra aflöningsättet. Hvad åter angår oviljan, som förslaget åtminstone till en början kan tänkas uppväcka inom församlingarna, så bör man väl kunna hoppas, att denna ovilja efter hand skall vika för en allt mer klarnad insigt deri, att uppgifvandet af den gamla grundsatsen, att hvarje församling skall aflöna sin egen prest utgör ett oeftergifligt vilkor för befordrandet af det viktigaste kulturella intresse. Motståndet inom församlingarna borde ock försvagas, om, såsom jag tänkt mig saken, i samband med förslaget

vidtages jemväl en annan anordning, hvarigenom församlingarna skulle komma att befrias från besväret med och kostnaden för uppbördén af afgifterna till presten. Detta ändamål skulle nemligen vinnas, om samtliga dessa afgifter komme att debiteras, uppbäras och redovisas af kronans tjänstemän i sammanhang med den allmänna uppbördén — såsom en ringa ersättning för de många och viktiga tjänster, som kyrkan gör staten. Vidare borde de sålunda indrifna medlen levereras till statskontoret och derifrån tillika med de från löneregleringsfonden utgående aflöningsmedlen tillhandahållas domkapitlen, som egde att till vederbörande löntagare utbetala det för en hvar af dem genom den nya löneregleringen tillerkända aflöningsbeloppet.

Och härmed har jag berört den viktiga frågan om bestämmandet af just dessa aflöningsbelopp. I detta hänseende läser knappast kunna eller behöfva såsom normerande regler uppställas mer än dels och i främsta rummet den här ofvan omnämnda, äfven vid uppgörandet af nu gällande löneregleringar uppställda fordran, att hvarje tjänstgörande prestman skall erhålla en efter tjänstegrad, embetsåligganden och lefnadskostnaden i orten lämpad anständig bergning, och dels i andra rummet den icke minst viktiga grundsats att, likaledes så vidt sig göra låter, lönen vid åtskilliga presterliga befattningar afpassas så hög, att den kan anses innefatta lockelse och uppmuntran för rikare begåfvade unge män att egna sig åt det presterliga kallet samt belöning och ersättning för under längre tid förvärfvade djupare teologiska studier och derunder ådragna kostnader. Att deremot i vidsträcktare mån, än hvad nu blifvit antydt, söka genom den nya löneregleringen råda bot för presterskapets ekonomiska betryck, för så vidt detta blifvit grundlagdt genom skuldsättning redan under studietiden och öfver hufvud är af beskaffenhet att kunna genom lagstiftningsåtgärder afhjelpas, innebär ett anspråk, som desto mindre läser kunna och böra tillgodoses som, utom obilligheten i och för sig af ett dylikt anspråk, hvarje måttstock skulle saknas för bemödandet att vid löneregleringen taga hänsyn till detsamma. Men om sålunda vid uppgörandet af de nya löneregleringarna afseende företrädesvis bör fästas vid de tvenne här ofvan angifna allmänna grundsatserna, så beror dock allt på tillämpningen af desamma, hvilken efter mitt förmenande och med hänsyn till numera förändrade förhållanden i viss mån bör blifva en annan än den, som vid de nuvarande löneregleringarnas uppgörande gjorde sig gällande. Icke utan skäl har man nemligen mot dessa regleringar anmärkt, att särskildt komministrarnes aflöning blifvit alltför knappt tillskuren för att äfven under dåvarande förhållanden bereda dessa tjänstemän en anständig bergning. Det läser

derför böra tillses att de nya regleringarna icke måtte gifva anledning till en liknande förebräelse, och detta desto hellre som, sedan pastoral-examen afskaffats och derigenom kompetensvilkoren för erhållande af presterliga befattningar blifvit lika för kyrkoherdar och komministrar, den bestämningensgrund, som ur kyrkoherdarnes och komministrarnes olika »tjenstegrad» kunde hentas för en olika fördelning dem emellan jemväl af inkomsterna, numera förlorat väsentligt i betydelse. Samma erinran gäller äfven delvis beträffande den andra bestämningensgrunden, eller kyrkoherdens och komministerns olika »embetsåligganden», då nemligen, såsom förut blifvit anmärkt, komministrarne i flere annexförsamlingar fullgöra alla kyrkoherdens åligganden. Vidare och äfven i fråga om lönernas afpassande för kyrkoherdarne i de större pastoraten, synes en annan tillämpning hafva skäl för sig än den, som gjort sig gällande vid de nuvarande löneregleringarna. Det torde nemligen med allt fog kunna ifrågasättas, om för uppnåendet af det med den höga aflöningen vid de större pastoraten afsedda ändamål det verkligen må befinnas nödvändigt att, såsom af tablån öfver kyrkoherdarne framgår, icke mindre än *sextio* pastorat skola finnas, i hvilka kyrkoherdens lön utgår med belopp *utöfver* 8,000 ända till 16,100 kronor. En reduktion både af de högt aflönade pastoratens antal och af de till desamma anslagna löneförmåner torde alltså vid de nya löneregleringarnas uppgörande kunna utan men för kyrkans intresse ega rum.

Det skall nu blifva min uppgift att söka ådagalägga, det en ur de här ofvan framhållna synpunkterna tillfredsställande lösning af aflöningsfrågan verkligen kan åstadkommas med de tillgångar, som jag förutsatt blifva för ändamålet disponibla. Om man nemligen utgår från den förutsättningen, att förhållandena vid den tid, då de nya löneregleringarna till största delen, eller under senare hälften af andra årtiondet af nästa århundrade, skola träda i tillämpning, äro *i alla afseenden lika* med förhållandena, sådana de voro år 1886, och angifvas i tabläerna öfver kyrkoherde- och komministerlönerna, och att sålunda vid de nya löneregleringarnas tillämpning man har att för aflöning af 1,357 kyrkoherdar och 874 komministrar disponera, för de förres aflöning 6,125,000 kronor, och för de senares aflöning 1,372,500 kronor, eller tillhopa 7,497,500 kronor, så skulle naturligtvis med dessa tillgångar flere olika aflöningskombinationer kunna uppgöras. *En* sådan kombination kunde nemligen genomföras, om man t. ex. ville låta komministraturerna bilda en särskild löneklass för sig med lika aflöning för alla komministrarne och indela pastoraten uti tre särskilda löneklasser, med för hvarje klass olika, men för alla till samma löneklass hörande kyrko-

herdar lika aflöningsbelopp, och om man vidare bestämde aflöningen för komministrarne till 2,500 kronor och för pastorerne i lägsta löneklassen till 3,000 kronor, i den mellersta till 4,000 kronor och i den högsta till 8,000 kronor. Denna kombination skulle då erhålla följande utseende:

874	komministerlöner à 2,500 kronor	2,185,000 kronor
404	kyrkoherdelöner à 3,000	„	1,212,000 „
881	„ à 4,000	„	3,524,000 „
72	„ à 8,000	„	576,000 „

S:a 2,231 presterliga befattningar S:a 7,497,000 kronor.

Till stöd för en sådan kombination skulle ju kunna anföras, *dels* att komministrarnes lön icke skäligen bör sättas under 2,500 kronor, då detta belopp redan nu icke är, och ännu mindre 20 år härefter skall blifva större, än som erfordras för att bereda komministrarne en anständig bergning, *dels* att den något högre aflöningen i kyrkoherdarnes lägsta löneklass ju låter försvara sig med hänsyn till deras, i förhållande till komministrarne, ökade embetsgörömål och dermed förenadt ansvar, *dels* att det vida öfvervägande antalet pastorat blifvit inrymdt i den mellersta löneklassen af det skäl att, utom det att aflöningen i denna klass är afpassad så att den, i förening med bostadsförmånen och nyttjanderätten till trädgård, der sådan finnes, i allmänhet bör kunna bereda kyrkoherdarne i denna löneklass en bekymmerfri utkomst, denna anordning derjemte bör bidraga till att inskränka det öfverklagade transportsökandet, och *dels* att både antalet pastorat i den högsta löneklassen och den för dertill hörande pastorat beräknade aflöningen i allmänhet bör vara tillräcklig för att uppnå ofvan uppgifna, med bibehållandet af ett visst antal bättre aflönade presterliga beställningar afsedda ändamål.

Det faller af sig sjelf att, såsom jag också här ofvan antydt, mångahanda andra lönekombinationer kunna på den angifna hufvudgrunden uppgöras, allt eftersom man anser ofvanstående exempelvis anförda förslag till lönestat för presterskapet böra modifieras beträffande beräkningen så väl af aflöningsbeloppet, som antalet löneklasser, äfvensom af antalet af de till hvardera löneklassen hänfödda pastorat. Så kunde man, i händelse i det af mig valda exemplet afståndet emellan aflöningen i den mellersta och högsta löneklassen synes för stort, uppställa följande kombination:

874	komministerlöner à 2,500 kronor	2,185,000 kronor
624	kyrkoherdelöner à 3,000	„	1,872,000 „
441	„ à 4,000	„	1,764,000 „
220	„ à 5,000	„	1,100,000 „
72	„ à 8,000	„	576,000 „

S:a 2,231 presterliga tjänster

S:a 7,497,000 kronor.

Likaledes bör det vara själfklart, att jag icke med framställandet af de ifrågavarande lönekombinationerna kan hafva afsett att Riksdagen skulle uttala sig för fastställandet redan nu, vare sig af vissa särskilda aflöningsbelopp för de presterliga beställningarna eller för ett visst antal löneklasser eller för det antal pastorat, som bör till de särskilda löneklasserna hänföras, hvarom allt det ju är omöjligt att utan föregående närmare utredning bilda sig ett omdöme. Enligt min mening torde Riksdagen för närvarande böra inskränka sig till att endast angifva, huruvida öfver hufvud de af mig här ofvan föreslagna allmänna grunderna för aflöningsfrågans ordnande må kunna af Riksdagen gillas. Blott det torde böra tilläggas att om samma grunder gillas, det torde blifva nödvändigt att tillika uppdraga åt Konungen att — med tillbörlig hänsyn å ena sidan till omfattningen af det med pastorsembetets utöfvande förenade arbete och ansvar samt lefnadskostnaderna å orten, och å andra sidan till vigten deraf att ett visst proportionerligt antal pastorat i alla löneklasser tilldelas hvarje stift — bestämma huru många, och hvilka pastorat skola fördelas på de särskilda löneklasserna.

Såsom jag här ofvan erinrat, har jag vid den i det föregående gjorda framställningen om de allmänna grunderna för det förfarande, som för aflöningsbeloppens bestämmande borde vid uppgörandet af de nya löneregleringarna iakttagas, utgått från den förutsättningen att förhållandena vid den tidpunkt, då dessa regleringar skola träda i tillämpning, vore i alla hänseenden lika dem, som existerade under år 1886, och jag har sökt visa att under sådan förutsättning de i tabläerna öfver kyrko- och komministerslönerna uppgifna tillgångar borde blifva tillräckliga att bereda en hvar af det i samma tabläer uppgifna antal prester en anständig bergning. Emellertid bör härvid ihågkommas att, om det än lærer blifva vanskligt att så lång tid förut beräkna, huruledes förhållandena kunna komma att ställa sig 20 år härefter, åtskilliga omständigheter dock redan nu tyda på, att man vid den tiden har att för presterskapets aflönning disponera öfver vida större tillgångar, än de i nyssnämnda tabläer uppgifna. I sådant afseende får jag ånyo erinra derom att bland dessa tillgångar icke äro inräknade de aflöningsmedel, som till presterskapet utgå från löneregleringsfonden. Vidare kan med all sannolikhet förutses att genom indragning af en mängd öfverflödiga komministraturer och sammanslagning af smärre pastorat, de härigenom besparade aflöningsmedlen i förening med de bidrag, som blifva att upphemta från en allt jemnt växande folkmängd och en utvidgad industri, skola komma att lemna ett högst betydande tillskott

till ökandet af de tillgångar, hvaröfver man har att förfoga vid upp-
görandet af de nya lönerogleringarna.

Dessa sålunda ytterligare tillkommande aflöningsmedel synas lämp-
ligen kunna användas *dels* för att förhöja aflöningen vid en och annan
komministratur utöfver det normala aflöningsbeloppet, der sådant på
grund af särskilda omständigheter må anses behöfligt, *dels* för att, om
den för pastoraten i högsta löneklassen föreslagna normallönen skulle
anses väl knappt tillmätt för ett eller annat pastorat i de större stä-
derna, med hänsyn till der för kyrkoherden förekommande representa-
tionsskyldighet, äfvensom för några större pastorat på landet, likaledes
för dylika pastorat skäligen förhöja lönen, och *dels* ändtligen, hvilket
icke vore det minst viktiga, för att, så långt medlen förslå, bestrida
den kontanta aflöningen åt det extra ordinarie presterskapet, hvilket,
såsom bekant, för närvarande aflönas af det ordinarie presterskapet.
Detta aflöningsätt medför emellertid flerehanda olägenheter, i det att
dels kyrkoherdar och komministrar i allmänhet först när de blifva all-
deles otjenstbara, begära biträden, enär de ofta icke hafva råd att af-
löna sådana, *dels* att församlingarne härigenom blifva illa betjenade och
dels att vikariens ringa aflöning sällan medgifver honom möjligheten
att ens förränta, än mindre afbetala sin under den långa studietiden
ådragna skuld, hvadan denna allt jemt tillväxer. Här synes ett verk-
ligt statsintresse påkalla att staten träder emellan med hjälp, *om* så
skulle anses behöfligt, hvilket dock först genom en blifvande utredning
kan utrönas.

Om nu Riksdagen gillar de här ofvan föreslagna allmänna grun-
derna för ordnandet af den presterliga aflöningsfrågan, så följer
häraf, att Riksdagen borde, vid ärendets anmälan hos Kongl. Maj:t,
förorda:

dels att aflöningen vid alla ordinarie presterliga beställningar skall
utgå i penningar och vara tillräcklig att bereda innehafvaren en an-
ständig bergning;

dels att de komministraturer, hvilka icke ifrågakomma till indrag-
ning eller komma att ombildas till sjelfständiga pastorat, skola utgöra en
särskild löneklass, inom hvilken aflöningen utgår för alla komministrarne
med i allmänhet lika belopp, med den förhöjning allenast för vissa
komministraturer, som på grund af särskilda omständigheter kan finnas
skälig;

dels att alla pastorat skola indelas i särskilda löneklasser till det
antal, som efter utredning må finnas lämpligt;

dels att aflöningen skall, med nedan omförmälda undantag för

högsta löneklassen, utgå med lika belopp vid alla till samma löneklass hörande pastorat;

dels att aflöningen i lägsta löneklassen skall med ett skäligen afpassadt belopp öfverstiga den normala aflöningen för komministrarne;

dels att aflöningen i högsta löneklassen skall vid alla dertill hörande pastorat utgå med i allmänhet lika belopp och icke bestämmas högre än som må anses erforderligt för att uppmuntra rikare begåfvade unge män att inträda på den presterliga banan, samt derjemte erbjuda dem skälig ersättning för de uppoffringar i tid och penningar, de underkastat sig för att vid universitetet inhemta högre teologisk bildning; dock att denna bestämmelse icke må utgöra hinder att undantagsvis vid ett och annat pastorat aflöningen kan förhöjas med skäligt belopp, der sådant, för uppnående af nyss nämnda ändamål, anses nödigt;

dels att det skall tillkomma Konungen att, — med tillbörlig hänsyn å ena sidan till omfattningen af det med pastorsembetets utöfvande förenade arbete och ansvar samt lefnadskostnaderna i orten och å andra sidan till vigten deraf, att ett visst proportionerligt antal pastorat i alla löneklasser tilldelas hvarje stift, — bestämma huru många och hvilka pastorat skola fördelas på de särskilda löneklasserna;

dels att, för så vidt de presterliga aflöningsmedlen lemna öfverskott utöfver hvad som för det ordinarie presterskapets aflöning erfordras, berörda öfverskott skall användas till aflöning jemväl af det extra ordinarie presterskapet, efter den fördelning på hvarje stift, som af Konungen förordnas;

dels att alla från församlingarna till presterskapets aflöning utgående bidrag, jemte arrendena för de ecklesiastika boställena skola af kronans tjänstemän debiteras, uppbäras och redovisas i sammanhang med den allmänna uppbörden, samt af Konungens befallningshafvande levereras till kongl. statskontoret;

dels att likaledes till statskontoret skola levereras de andelar af skogsförsäljningsmedlen, hvilka, utan att ingå till löneregleringsfonden, tillfalla innehafvarne af vissa ecklesiastika boställen;

dels att, sedan såhunda ofvannämnda för presterskapets aflöning afsedda medel levererats till statskontoret, det skall åligga bemälda myndighet att af samma medel och de aflöningsmedel hvilka utgå från den under statskontorets förvaltning stående prestlöneregleringsfonden tillhandahålla vederbörande domkapitel de andelar af aflöningsmedlen, som på hvarje stift belöpa; samt

dels att det skall åligga domkapiteln att af berörda medel ej mindre till vederbörande löntagare qvartalsvis utbetala det för en hvar af

dem genom den nya löneregleringen bestämda aflöningsbelopp, än äfven att tillhandahålla det extra ordinarie presterskapet den aflöning, som kan tillkomma detsamma.

Beträffande ändtligen frågan om de *förändrade grunder för deltagandet i utskylderna till presterskapet*, som böra göras gällande uti de nya löneregleringarna, så lärer det blifva vanskligt att härom göra något annat än ett generellt uttalande i syfte att alla nu från församlingarna utgående gärdar till presterskapet fortfarande böra utgå, med iakttagande endast af erforderlig jemkning, så att församlingarna så vidt möjligt blifva likställda både i fråga om personliga afgifter, och om afgifter för jordbruksfastighet och all annan fastighet, äfvensom att dessa sistnämnda afgifter blifva afpassade i billigt förhållande till de afgifter, som böra utgöras af industriella verk och inrättningar. Dervid torde tillika särskildt böra uppmärksammas att åtskilliga industrigrenar, i synnerhet uti de tidigast verkställda regleringarna till följd af förbiseende lära hafva undgått all skatt till presterskapet, hvilket fel vid de nya regleringarna naturligtvis måste rättas. Af hvad nu blifvit anfördt följer att Riksdagen, beträffande denna fråga, torde böra inskränka sig till uttalande af det önskningsmål:

att de från de olika skattetitlarne till presterskapets aflöning utgående bidrag blifva ställda i riktig proportion till hvarandra.

I det föregående har jag uttalat den öfvertygelsen, att den presterliga aflöningsfrågan icke kan på ett rättvist sätt ordnas med mindre än att man accepterar den princip, som utgör sjelfva kärnpunkten i mitt förslag, den principen nemligen, att alla för presternas aflöning afsedda tillgångar få fritt disponeras, utan att man således dervid behöfver vara bunden af den häremot stridande, i nu gällande löneregleringar häfdade princip, enligt hvilken hvarje församling aflönar sin egen prest. Men då jag ju alltid bort förutsätta möjligheten att Riksdagen just af denna anledning kunde finna mitt förslag oantagligt, såsom alltför mycket afvikande från häfdvunna förhållanden, så har jag ansett mig böra här-

Medellön för kyrkoherdar 4,225 kr., för komministrar 1,982 kr.
Folkmängden i stiftet 1894 402,106 personer, hvaraf omkring 60
proc. betala mantalspenningar.

Förslag.

80 kyrkoherdar	à 4,000 kronor	= 320,000.
15 d:o	à 3,500 „	= 52,500.
10 d:o	à 3,000 „	= 30,000.
		<u>402,500.</u>

Af de 71 komministertjänsterna indragas 16 nemligen i Dingtuna, Badelunda, Irsta, Skultuna, Kolbäck, Ryttern, Björskog, Odensvi, Bro, Gunnilbo, Medåker, Romfartuna, Fläckebo, Möklinta, Kila och Björksta = 16.

40 komministrar à 3,000 kr. = 120,000

10 d:o à 2,500 „ = 25,000

5 d:o à 2,000 „ = 10,000 s:a lön. 155,000

Af nu beräknade löneinkomster återstå ändå kronor 26,900 584,400.

Men för denna befolkning skall i tjänstgöringspenningar utbetalas omkring 67,000 kronor.

Här uppstår alltså en brist för stiftet af 40,100 „

Utan tvifvel fylles denna brist genom de skogsmedel och andra inkomster för andra beskattningsföremål för hela stiftet mycket väl. Föröfrigt, skulle det fela något, så må för hvarje år utdelas hvad som inflyter i den bestämda proportionen. —»

Såsom man finner, närmar sig detta förslag mitt eget så till vida, som äfven det förra förutsätter ett friare användande af de från församlingarna utgående bidrag till presterskapets aflöning, men skiljer sig från mitt förslag dels deri, att dessa bidrag icke, såsom jag förordat, skulle få användas äfven för aflöning till presterskapet i annat stift, och dels deri, att aflöningen skulle utgå i form af fast lön och ålderstillägg, en anordning, som ju helt visst kunde förtjena att tagas under ompröfning såsom alternativ till mitt förslag, hvaremot inskränkningen i fråga om aflöningsmedlens användande sannolikt skulle leda dertill, att de ypperste prestmännen efter hand skulle komma att samlas i stiften med de talrika högt aflönade presterliga beställningarne, under det att de öfriga stiften i detta hänseende måste blifva synnerligen vanlottade.

Det andra förslaget åter, emot hvilket man åtminstone icke lär kunna med fog rigta den förebråelsen att detsamma alltför våldsamt bryter med häfdvunna förhållanden, afser:

att komministratorerna i annexförsamlingarna, så vidt ske kan, förvundlas till egna pastorat;

att, der kyrkoherde och komminister äro anställda i samma pastorat, komministraturen indrages, ifall församlingen icke är större än att den på tillfredsställande sätt kan skötas af en prest;

att åter, om två prester erfordras för församlingstvården, löneinkomsterna emellan dem fördelas i sådan proportion, att i allmänhet kyrkoherden erhåller $\frac{6}{10}$ och komministern $\frac{4}{10}$ af inkomsten;

att, om komministratur i annexförsamling måste bibehållas, pastoratets löneinkomster jemnare fördelas emellan pastor och komminister, så att den förre erhåller $\frac{6}{10}$ och den senare $\frac{4}{10}$ af inkomsten;

att ofvannämnda förändringar vid nuvarande kyrkoherdes afgång träder i verkställighet;

att ingen pastor bör hafva lön understigande 2,500 kronor, och ingen komminister under 2,000 kronor, inkomsten af bostället inberäknad, börande hvad som fattas i dessa belopp fyllas af presterskapets lönerregleringsfond; samt

att, för att befria presterskapet från den så ojemnt betungande byggnadsskyldigheten, så

a) *antingen* bildas inom hvarje stift en byggnadskassa dels genom ett års löneinkomst från hvarje ledigt prestgäll — i stället för prestenkas ordinarie nådår, som, der icke verklig nöd är för handen, bör kunna indragas, då hennes pension numera utfaller med rätt försvarligt belopp — *dels* genom årligt bidrag af hvarje ordinarie prestman, t. ex. en half procent af lönen;

b) *eller* också utarrenderas alla prestboställen på t. ex. 20 år i sänder och uti arrendet ingår byggnadsskyldigheten.

Detta förslag tillvinner sig sitt förnämsta intresse genom den der-vid fogade och såsom bilaga n:o 3 denna motion åtföljande tablå, som utvisar de ytterliga missförhållandena, beträffande presterskapets aflöning, hvilka äro rådande i *Hernösands* stift och helt säkert hafva sina motstycken äfven i andra stift.

Af nämnda tablå framgår nemligen:

»1:o) Att då 31 pastorer hafva en lön af 6,000 à 14,000 kronor, så hafva 32 komministrar en lön, som understiger 1,500 kronor, och 23 hafva en lön under 1,400 kronor.

Och när pastorens löner utgöra i medeltal 5,011 kronor, så belöpa sig komministrarnes löner i medeltal till 1,734 kronor.

När pastor i Säbrå	har 6,000 kr:s lön,	så har hans komminister	1,335 kr.
Dito i Nordingrå	„ 7,500	„ dito	1,478 „
Dito i Gudmundrå	„ 8,600	„ så ha hans komministrar	1,316 „

När pastor i Sollefteå	har 8,500 kr:s lön, så har hans komminister	1,350 kr.
Dito i Thorsåker	„ 7,000 „ så har hans kommin. i Dal	1,068 „
Dito i Bodum	„ 7,000 „ dito i Tåsjö	1,428 „
Dito i Själeuvad	„ 7,000 „ dito	1,543 „
Dito i Ljustorp	„ 7,200 „ så ha hans kommin.	1,358 o. 1,268 „
Dito i Berg	„ 8,300 „ så har hans „ i Rätan	1,674 „

o. s. v.

Missproportionen mellan pastors och komministers lön blir ännu större, då rätt ofta komminister har större församling att sköta än hans pastor, t. ex.

pastor i Thorsåker	med 1,234 invånare	har 7,000 kr. lön, hans
komminister i Ytterlännäs	„ 5,017 dito	„ 1,600 „ „
pastor i Bodum	„ 1,233 dito	„ 7,000 „ „ men hans
komminister i Tåsjö	„ 2,794 dito	„ 1,428 „ „ och hans
ditto i Fjellsjö	„ 2,026 dito	„ 1,570 „ „
pastor i Ljustorp	„ 2,546 dito	„ 7,200 „ „ men hans
komminister i Hässjö	„ 3,449 dito	„ 1,380 „ „
pastor i Brunflo	„ 2,899 dito	„ 4,500 „ „ men hans
komminister i Östersund	„ 5,788 dito	„ 2,270 „ „

2:o) att, då Gudmundrå med 6,241 invånare, Ytterlännäs med 5,017 dito, Luleå stad med 5,753 dito, Gellivare med 5,131 dito, Lycksele med 6,230 dito, Wilhelmina med 5,700 dito, Skön med 7,661 dito, Alnö med 5,422 dito och Östersund med 5,788 invånare hafva blott en prest hvar,

så hafva Säbrå med 3,915 invånare, Grundsunda med 3,749 dito, Nysätra med 3,319 dito och Löfånger med 4,028 invånare hvardera två prester; samt

3:o) att, om dessa 4 sistnämnda komministraturer indroges och de 43 kursiverade å tablån öfver Hernösands stift förvandlades till pastorat, så skulle inom detta stift finnas blott 35 komministraturer och kapellpredikanter i stället för de nuvarande 82.»

Såsom bekant har redan länge frågan om den presterliga pensioneringen stått på dagordningen. Att denna fråga likväl hittills icke vunnit sin lösning, beror väl både på dess omfattning samt dess in-

vecklade och därför svårlösta beskaffenhet, då man nemligen icke lyckats upptäcka tillräckligt gifvande inkomstkällor till bildande af en fond för pensioneringen. Frågan har ju flera gånger upptagits i kyrkomötet och äfven föranledt itererade framställningar till regeringen, utan att dock någonting kunnat åtgöras, förmodligen emedan man ansett hoppöst vara att söka anlita staten och församlingarna om hjälp, och det bidrag, som möjligen kunde väntas af presterskapet sjelf, skulle blifva alltför obetydligt för att dermed något väsentligt skulle kunna uträttas. För min egen del anser jag, att man förr eller senare måste tillgripa samma utväg, hvaraf man med fördel begagnade sig för att bilda grundplåten till presterskapets enke- och pupillkassa, eller bildandet af en fond genom tillskottet af ett års behållen inkomst från hvarje ledigblifvande pastorat i alla stift. De med en sådan vakanssättning förenade olägenheter må ju gerna medgifvas, men vinsten är dock i min tanke öfvervägande, då man dock här botar ett stadigvarande ondt med ett öfvergående. Huru olika emellertid meningarna än kunna vara om det sätt, på hvilket man bör söka lösningen af frågan, derom borde likväl alla vara ense, att den förr eller senare *måste* lösas, då ju, äfven om det ingalunda kan anses önskvärdt att *alla* gamla prester blefve ålagda att vid viss ålder taga afsked — när ju känt är att många prester på sin ålderdom verka till välsignelse i sina församlingar, blott vanlig barmhertighet både mot församlingen och presten kräfver, att honom beredes tillfälle att lemna tjensten då han blifver oförmögen att sköta samt vill lemna densamma.

På dessa skäl och då ju i allt fall en komité måste i första hand taga befattning med utredningen af löneregleringsfrågan, så synes ju lämpligt vara, om åt samma komité i samband härmed lemnades uppdrag jemväl att utreda pensionsfrågan och afgifva betänkande med förslag till densammas ordnande.

Innan jag avslutar denna motion nödgas jag fästa Riksdagens uppmärksamhet på ytterligare en omständighet, som synes mig påkalla synnerligt behjertande af Riksdagen.

Såsom nemligen af inledningen till denna motion framgår, är nöden så stor bland flertalet af komministern, att hjälp om möjligt måste beredas så skyndsamt som ske kan och innan de nuvarande löneregleringarna tilländagå. I sådant afseende har komministern i

Falun *Gunnar Ekström* anmodat mig att till Riksdagen frambära en af honom omsorgsfullt utarbetad motion, i hvilken han — med framhållande att, om också de nu gällande lönerregleringarne lägga hinder i vägen för ett allmänt ordnande af presterskapets aflöning på nya grunder, häraf dock icke följde att icke beslut om *partiella* reformer, åsyftande undanrödjandet af de mest skriande missförhållanden, redan nu kunde fattas och genomföras, om nemligen dessa reformer vore sådana, att desamma icke medförde ökade utgifter och icke heller kränkte redan befullmäktigade tjensteinnehafvares rätt — ifrågasatt att Riksdagen skulle fatta följande beslut, nemligen:

»1:o) I konsistoriella pastorat med kyrkoherde och komminister i samma församling inträder efter nuvarande kyrkoherdes afgång en successiv utjemning i fördelningen af de från församlingen till presterskapet utgående aflöningsmedlen så, att komministerns andel årligen ökas med *en* procent, till dess komministern erhållit 40 procent eller fyra tiondedelar af sagda aflöning. Denna proportion, 60:40, i den kontanta aflöningens fördelning mellan kyrkoherde och komminister bibehålles sedan till utgången af nu varande lönekonvention med församlingen.

2:o) Komministratur i moderförsamling med mindre än 2,500 invånare, der komministerns kontanta lön, enligt mom. 1:o utgående med 4 tiondedelar af församlingens aflöning till presterskapet, icke uppgår till 1,800 kronor, indrages — utom i prebende pastorat — efter nuvarande komministers afgång. Komministerns förutvarande löneförmåner tillfalla kyrkoherden.

3:o) Prest i annexförsamling erhåller efter nuvarande kyrkoherdes afgång alla från annexförsamlingen utgående lönebidrag»;

hvarjemte komminister *Ekström*, till upplysning om huru den af honom föreslagna reformen skulle komma att verka inom *Vesterås* och *Hernösands* stift, till mig öfverlemnadt den summariska öfversigt, som meddelas i den vid motionen fogade tablån n:o 4.

Jag har funnit mig förhindrad att såsom min egen motion upp- taga komminister *Ekströms* förslag, hufvudsakligen därför att jag ansett det vara otänkbart att Riksdagen skulle, såsom komminister *Ekström* önskar, utan föregående närmare utredning, redan nu och så att säga på rak arm fatta definitivt beslut i en så magtpåliggande fråga, men äfven emedan jag, oaktadt den helt visst ringa kännedom jag eger om den allmänna stämningen i denna fråga inom Riksdagen och särskildt inom Andra Kammaren, dock föreställt mig att *hvarje* förslag om förändrad fördelning af presterskapets inkomster, som icke sättes i sam-

band med förslag jemväl om förändring af de grunder, efter hvilka utskylderna till presterskapet för närvarande utgöras, knappast kan hafva någon utsigt att vinna framgång. Äfvenledes har hos mig tvifvel uppstått, huruvida öfver hufvud taget det må kunna lyckas att genomföra ett öfvergångsförslag i den rigtning, komminister *Ekström* påyrkar, utan att prejudicera ett definitivt ordnande af aflöningsfrågan på de grunder, jag i min motion här ofvan föreslagit; men då hufvudsyftet i komminister *Ekströms* förslag ju är i hög grad behjertansvärdt och det icke torde finnas alldeles omöjligt att åtminstone i någon mån vinna detta syfte på samma väg, som tillförne vid ifrågasatt omorganisation af åtskilliga institutioner med fördel anlitats, eller medelst ledigblifna presterliga beställningars uppehållande på förordnanden, så synes mig Riksdagen hafva stort skäl att, oberoende af det beslut, som Riksdagen i öfrigt i anledning af min motion kan komma att fatta, hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t redan till nästa Riksdag måtte afgifva förslag till de åtgärder, som kunna böra vidtagas till förbättrande af komministrarnes aflöning i sådana pastorat, der denna icke är tillräcklig att bereda dem en anständig bergning, i hvilket afseende det torde vara förtjent att taga i öfvervägande, huruvida icke komministrarne i ett sådant pastorat må, i händelse af kyrkoherdens afgang innan nuvarande löne-reglering upphört att vara gällande, för den återstående tiden erhålla skäligen förhöjd andel af de från pastoratet till presterskapets aflöning utgående bidrag.

På grund af hvad jag här ofvan anfört, får jag vördsamt hemställa att Riksdagen behagade besluta:

1:o att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anmäla, att Riksdagen ansett tiden vara inne att vidtaga förberedande åtgärder i ändamål att nya regleringar af presterskapets löner på af Kongl. Maj:t, Riksdagen och kyrkomötet gemensamt gillade grunder måtte komma till stånd och kunna träda i tillämpning å de tider, då de nu varande löne-regleringarna upphöra att vara gällande, samt tillika anhålla att, enär sistberörda enligt bestämmelserna i kongl. förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juli 1862 upprättade löne-regleringar visat sig under nu varande förhållanden i tillämpningen innebära anmärkningsvärda ojämnheter, så väl

beträffande beloppet af de för vederbörande prestmän bestämda aflöningar som med afseende å fördelningen af de utskylder, hvilka till presterskapet utgöras, Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huru vida icke de nya löneregleringarna lämpligen kunna grundas å följande, från föreskrifterna i ofvannämnda förordning delvis afvikande bestämmelser, nemligen:

att presterskapets aflöning skall utgöras genom bidrag af församlingarna och inkomst från boställena, på sätt här nedan omförmäles;

att, så långt ske kan utan skada för religionsvården, komministratorerna indragas eller ock förvandlas till pastorsbeställningar;

att genom de smärre pastoratens sammanslagning minskning i det stora antalet pastorat måtte ega rum;

att prestboställena i regel, och der icke särskilda omständigheter påkalla undantag derifrån, utarrenderas med presten förbehållen nyttjanderätt till bostad och trädgård, der sådan finnes, samt med åliggande för arrendatorn att ansvara för byggnads- och underhållsskyldighetens fullgörande;

att de till prestlöneregleringsfonden redan influtna och framdeles ingående skogsförsäljningsmedel i större utsträckning, än hittills skett, tagas i anspråk för presterskapets aflöning;

att aflöningen vid alla ordinarie presterliga beställningar skall utgå i penningar och vara tillräcklig att bereda innehafvaren en anständig bergning;

att de komministratorer, hvilka icke ifrågakomma till indragning eller komma att ombildas till pastorat, skola utgöra en särskild löneklass, inom hvilken aflöningen för alla komministrar utgår med i allmänhet lika belopp, med den förhöjning allenast för vissa komministratorer, som på grund af särskilda omständigheter kan finnas skälig;

att alla pastorat skola indelas i särskilda löneklasser till det antal, som efter utredning må finnas lämpligt;

att aflöningen skall, med nedan omförmälda undantag för högsta löneklassen, utgå med lika belopp vid alla till samma löneklass hörande pastorat;

att aflöningen i lägsta löneklassen skall med ett skäligen afpassadt belopp öfverstiga den normala aflöningen för komministrarne;

att aflöningen i högsta löneklassen skall vid alla dertill hörande pastorat utgå med i allmänhet lika belopp och icke bestämmas högre, än som må anses erforderligt för att uppmuntra rikare begåfvade unge män att inträda på den presterliga banan samt derjemte erbjuda dem skälig ersättning för de uppoffringar i tid och penningar, de underkastat sig för att vid universitetet inhemta högre teologisk bildning; dock att denna bestämmelse icke må utgöra hinder, att undantagsvis vid ett och annat pastorat aflöningen kan förhöjas med skäligt belopp, der sådant för uppnående af nyss nämnda ändamål anses nödigt;

att det skall tillkomma Kongl. Maj:t att — med tillbörlig hänsyn å ena sidan till omfattningen af det med pastorsembetets utöfvande förenade arbete och ansvar samt lefnadskostnaderna i orten och å andra sidan till vigten deraf att ett visst proportionerligt antal pastorat i alla löneklasser tilldelas hvarje stift — bestämma *huru många* och *hvilka* pastorat skola fördelas på de särskilda löneklasserna;

att, för så vidt de presterliga aflöningsmedlen lemna öfverskott utöfver hvad som för det ordinarie presterskapets aflöning erfordras, berörda öfverskott skall användas till aflöning jemväl af det extra ordinarie presterskapet, efter den fördelning på hvarje stift, som af Kongl. Maj:t förordnas;

att alla från församlingarne till presterskapets aflöning utgående bidrag jemte arrendena för de ecklesiastika boställena skola af kronans tjenstemän debiteras, uppbäras och redovisas i sammanhang med den allmänna uppbörden samt af Konungens befallningshafvande levereras till statskontoret;

att likaledes till statskontoret skola levereras de andelar af skogsförsäljningsmedlen, hvilka, utan att ingå till löneregleringsfonden, tillfalla innehafvarne af vissa ecklesiastika boställen;

att, sedan sålunda ofvannämnda för presterska-

pets aflöning afsedda medel levererats till statskontoret, det skall åligga bemälda myndighet att af berörda medel och af de aflöningsmedel, hvilka utgå från den under statskontorets egen förvaltning stående prestlönerregleringsfonden, tillhandahålla vederbörande domkapitel de andelar af berörda aflöningsmedel, som på hvarje stift belöpa;

att det skall åligga domkapitlen att af berörda medel ej mindre till vederbörande löntagare kvartalsvis utbetala det för en hvar af dem genom den nya lönerregleringen bestämda aflöningsbelopp än äfven att tillhandahålla det extra ordinarie presterskapet den aflöning, som kan tillkomma detsamma; samt

att de från de olika skattetitlarne till presterskapets aflöning utgående bidrag blifva ställda i riktig proportion till hvarandra;

samt derefter till Riksdagen afgifva det förslag till ordnandet af ifrågavarande angelägenhet, hvartill utredningen må föranleda äfvensom till de ändringar i ofvannämnda kongl. förordning och möjligen öfriga till förevarande fråga hänförliga stadganden, som må anses erforderliga för förslagets genomförande;

2:o *att* i samma skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t i sammanhang med den nådiga proposition angående ofvan berörda ämne, som Riksdagen torde hafva att förvänta, och efter erforderlig utredning tillika täcktes till Riksdagen afgifva förslag till de åtgärder, som kunna bära vidtagas i ändamål att åt af ålder och sjukdom otjenstbara prestmän bereda pension;

3:o *att* likaledes i samma skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke, till förbättrande af komministrarnes aflöning i de pastorat, der denna icke är tillräcklig att bereda komministrarne en anständig bergning, föreskrift lämpligen kunde meddelas, hvarigenom komministern i sådant pastorat förklarades berättigad att, derest kyrkoherden i pastoratet afgår, innan nu varande lönerreglering upphör att vara gällande, för den återstående tiden erhålla skäligen förhöjd andel af de till presterskapets aflöning från pastoratet

utgående bidrag samt derefter redan till nästa Riksdag framlägga förslag i ämnet; samt

4:o att ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 10,000 kronor till bestridande af kostnaderna för de i punkterna 1 och 2 här ofvan begärda utredningar.

Stockholm den 22 januari 1897.

Curry Treffenberg.

Tablå N:o I

öfver komministerlönerna i Sverige år 1886, enligt uppgifterna till statistiska centralbyråns lönestatistik. Boställenas afkastning beräknad till 3 procent af taxeringsvärdet. Anslag ur lönerogleringsfonden icke inräknade. Der komministern har byggnads- och underhållsskyldighet, har denna beräknats till 150 kronor årligen, hvilket belopp frändragits.

Lön.	Erkestiftet.	Lin-köpings stift.	Skara stift.	Strengnäs stift.	Vesterås stift.	Vexjö stift.	Lunds stift.	Göteborgs stift.	Kalmar stift.	Karlstads stift.	Hernösands stift.	Visby stift.	Antal.
400	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
500	3	5	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	10
600	1	5	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	8
700	4	7	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	12
800	4	7	2	2	—	1	1	—	—	—	—	—	17
900	2	7	3	3	1	1	—	1	2	—	3	1	24
1,000	10	10	9	2	1	7	—	2	4	—	2	—	47
1,100	17	19	22	7	1	14	—	3	3	1	1	—	88
1,200	6	9	17	9	3	34	—	5	4	4	2	—	93
1,300	11	10	17	7	4	16	4	5	5	5	6	2	92
1,400	8	7	10	6	5	11	3	7	2	6	8	—	73
1,500	8	7	10	11	4	3	1	4	3	2	7	1	61
1,600	5	2	7	5	4	5	2	9	3	8	7	—	57
1,700	5	2	5	5	3	2	3	7	3	8	6	—	49
1,800	5	6	3	5	6	—	—	7	2	5	5	—	44
1,900	5	3	2	5	3	2	1	5	2	3	5	1	37
2,000	2	—	1	3	—	1	1	3	—	7	1	—	19
2,100	5	—	1	1	5	—	—	3	—	4	4	—	23
2,200	—	—	2	—	3	1	—	1	—	6	5	—	18
2,300	1	1	—	3	6	1	—	1	—	5	3	—	21
2,400	4	1	—	—	2	—	1	1	—	1	4	—	14
2,500	—	—	—	—	4	—	—	3	1	—	—	—	8
2,600	1	—	—	—	4	—	2	—	—	—	—	—	7
2,700	1	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	4
2,800	—	—	—	1	—	1	2	1	—	1	1	—	7
2,900	1	—	—	2	2	—	—	1	—	—	—	—	6
3,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
3,100	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2
3,200	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	4
Tr:pt	111 st.	108 st.	113 st.	77 st.	64 st.	101 st.	21 st.	72 st.	34 st.	67 st.	74 st.	5 st.	847 st.

Lön.	Erke- stiftet.	Lin- köpings stift.	Skara stift.	Strengnäs stift.	Vesterås stift.	Vexjö stift.	Lunds stift.	Göteborgs stift.	Kalmar stift.	Karlstads stift.	Hernö- sands stift.	Visby stift.	Antal.
Trp:t	111 st.	108 st.	113 st.	77 st.	64 s	101 st.	21 st.	72 st.	34 st.	67 st.	74 st.	5 st.	847
3,300	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	3	—	6
3,400	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
3,500	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3
3,700	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
3,800	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
3,900	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
4,000	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
4,100	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
4,200	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4
4,500	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
4,700	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
5,000	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	5
6,400	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Sum:a:	114 st.	113 st.	113 st.	77 st.	68 st.	101 st.	27 st.	78 st.	34 st.	67 st.	77 st.	5 st.	4 st.
Summa kr.:	168,200	144,500	147,500	117,400	138,000	133,200	63,400	150,200	47,500	120,200	135,500	6,900	
Genom- snitt kr.:	1,475	1,279	1,305	1,525	2,029	1,319	2,348	1,926	1,397	1,794	1,76	1,380	

Summa } kronor: 1,372,500.
 } komministrar: 874.

Genomsnitt: 1,570,37 kronor.

Tablå N:o 2

ver kyrkoherdelönerna i Sverige år 1886, enligt uppgifterna till statistiska centralbyråns nestatistik. Bostälernas afkastning beräknad till 3 procent af taxeringsvärdet. Anslag ur löneregleringsfonden icke inräknade.

Lön.	Erkestiftet.	Linsköpingsstift.	Skarastift.	Strengnässtift.	Vesteråsstift.	Vexiöstift.	Lundsstift.	Göteborgsstift.	Kalmarstift.	Karlstadsstift.	Hernösandsstift.	Visbystift.	Antal.
700	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
800	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
1,100	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1,500	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1,600	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1,700	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
1,900	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
2,000	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	2	1	8
2,100	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3
2,200	1	—	1	—	2	3	—	—	1	—	—	—	8
2,300	3	4	2	—	—	—	—	1	1	—	—	1	12
2,400	1	5	—	—	3	3	—	1	4	—	4	—	21
2,500	3	6	5	1	1	1	1	1	2	—	1	—	22
2,600	5	5	1	3	3	7	—	—	1	1	—	1	27
2,700	5	3	4	1	—	6	1	2	1	2	1	1	27
2,800	11	7	2	2	2	6	2	5	1	2	2	2	44
2,900	4	5	6	1	5	5	—	5	1	—	1	2	35
3,000	6	3	5	4	5	5	—	2	3	1	2	5	41
3,100	3	5	4	1	2	5	2	1	—	3	4	3	33
3,200	8	11	5	6	2	5	1	4	3	3	3	3	54
3,300	9	9	6	8	3	4	3	5	—	1	3	2	53
3,400	9	9	7	8	4	4	2	2	2	2	3	6	58
3,500	2	6	10	4	5	6	1	—	—	—	1	—	35
3,600	5	6	5	4	2	5	4	2	1	1	3	2	40
3,700	5	8	6	5	5	3	2	1	2	2	5	1	45
3,800	5	2	3	2	2	3	5	3	2	2	4	4	37
3,900	5	5	3	5	4	2	2	1	1	1	1	1	31
4,000	4	4	3	3	1	1	2	4	3	1	4	3	33
4,100	5	6	4	2	3	2	4	3	1	1	2	1	34
4,200	4	3	4	3	4	1	5	4	1	1	1	1	32
4,300	5	2	6	2	—	2	4	2	—	1	6	—	30
p.	111 st.	119 st.	94 st.	67 st.	59 st.	82 st.	41 st.	49 st.	31 st.	25 st.	53 st.	40 st.	771 st.

Lön.	Erkestiftet.	Linsköpings stift.	Skara stift.	Strengnäs stift.	Vesterås stift.	Vexjö stift.	Lunds stift.	Göteborgs stift.	Kalmar stift.	Karlstads stift.	Hernösands stift.	Visby stift.	Antal.
	111 st.	119 st.	94 st.	67 st.	59 st.	82 st.	41 st.	49 st.	31 st.	25 st.	53 st.	40 st.	771
	1	1	2	6	5	1	3	5	1	—	1	3	29
4,500	1	2	2	3	3	1	5	1	—	—	3	—	21
4,600	2	—	6	5	3	—	6	3	1	2	3	—	31
4,700	4	2	1	1	—	1	6	2	2	4	2	—	25
4,800	4	5	2	3	—	1	6	1	—	—	2	—	
4,900	4	2	—	3	—	—	5	1	—	—	2	—	17
5,000	3	1	1	1	3	—	2	3	1	2	1	—	18
5,100	3	2	—	3	3	1	6	4	2	—	5	—	29
5,200	3	1	1	1	1	3	6	2	3	1	3	—	25
5,300	3	1	1	—	1	—	10	4	1	—	1	—	22
5,400	1	2	—	1	—	1	8	2	—	1	1	—	17
5,500	—	1	1	—	1	—	3	2	—	2	—	—	10
5,600	2	1	5	1	2	—	4	5	1	5	1	1	28
5,700	2	—	—	2	—	—	6	3	1	1	2	—	17
5,800	2	—	1	—	1	1	2	1	—	1	2	—	11
5,900	2	1	1	—	—	—	4	1	—	2	2	—	13
6,000	1	—	—	—	—	—	5	2	—	2	—	—	10
6,100	—	1	2	—	2	—	4	—	—	—	2	—	11
6,200	2	1	1	1	2	—	3	—	—	1	1	—	12
6,300	—	—	1	1	1	—	5	—	—	—	2	—	10
6,400	1	—	—	—	2	—	3	1	1	2	—	—	10
6,500	—	—	—	—	—	—	9	1	—	—	1	—	11
6,600	1	—	—	1	—	—	6	—	—	—	1	—	9
6,700	—	—	2	—	2	1	10	3	—	—	—	—	18
6,800	1	1	—	—	—	—	6	1	1	1	3	—	14
6,900	2	—	—	1	—	—	5	2	—	—	—	—	10
7,000	1	—	—	—	2	—	1	—	—	1	—	—	5
7,100	—	—	—	—	1	—	2	1	—	2	—	—	6
7,200	1	1	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—	6
7,300	1	—	—	—	—	—	7	—	—	1	—	—	9
7,400	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	6
7,500	2	—	—	2	1	—	—	2	—	—	1	—	8
7,600	1	—	—	—	—	—	3	1	—	1	1	—	7
7,700	2	—	—	—	1	—	4	—	—	—	—	—	7
7,800	—	—	—	1	1	—	5	—	—	1	—	—	8
7,900	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	1	—	8
8,000	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	4
8,100	—	3	—	—	—	—	—	1	—	2	1	—	7
8,200	—	—	—	—	1	—	2	—	—	1	2	—	6
8,300	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4
Trp.	164 st.	148 st.	124 st.	105 st.	101 st.	93 st.	222 st.	105 st.	46 st.	61 st.	101 st.	44 st.	1,314

Lön.	Erkestiftet.	Lin-köpingsstift.	Skara stift.	Strengnäs stift.	Vesterås stift.	Vexjö stift.	Lunds stift.	Göteborgs stift.	Kalmar stift.	Karlstads stift.	Hernösands stift.	Visby stift.	Antal.
Trp:t	164 st.	148 st.	124 st.	105 st.	101 st.	93 st.	222 st.	105 st.	46 st.	61 st.	101 st.	44 st.	1,314 st.
8,400	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	4
8,600	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2
8,700	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	4
8,800	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	5
8,900	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	3
9,000	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
9,100	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2
9,300	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	4
9,400	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2
9,500	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
10,000	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
10,100	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
10,200	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
10,300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10,700	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
10,800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10,900	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
11,900	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
12,100	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
12,300	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
2,400	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
2,500	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
3,300	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
3,500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
4,700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
6,100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
:	169 st.	148 st.	124 st.	106 st.	105 st.	95 st.	239 st.	111 st.	46 st.	62 st.	108 st.	44 st.	1,357 st.
a kr.:	713,000	542,500	473,600	439,100	479,600	328,200	1,427,200	544,500	177,300	310,600	538,400	151,000	
nom-tt kr.:	4,219	3,666	3,819	4,142	4,568	3,455	5,972	4,905	3,854	5,010	4,985	3,432	

Summa: { 1,357 st. kyrkoherdar.
6,125,000 kronor.
Genomsnitt: 4,513,63 kronor.

Tablå N:o 3 öfver presterskapets i *Hernösands* stift aflöning.

- Obs. 1. Folkmängden är angifven efter 1896 års ecklesiastikmatrikel af Eckerberg.
 2. Kyrkoherdarnes löner är den faktiska, upptagande alla inkomster äfven af bostället.
 3. Komministrarnes löner är den för 1886, angifven i Rosenbergs ecklesiastikmatrikel för 1891, afkastningen af bostället ej medräknad.

Pastorat.	Komministratur.	Folk- mängd.	Pastors lön.	Kommi- nisters lön.	Pastorat.	Komministratur.	Folk- mängd.	Pastors lön.	Kommi- nisters lön.
Hernösand	Hernösand	7,495	5,100	2,052		<i>Edsele</i>	1,603	—	1,554
Säbrå	Säbrå	3,915	6,000	1,335	Helgum	— —	2,766	7,000	—
Stigsjö	— —	1,997	3,300	—	Bodum	— —	1,233	7,000	—
	<i>Viksjö</i>	1,265	—	1,300		<i>Fjellsjö</i>	2,026	—	1,570
Häggdånger	— —	1,126	2,000	—		<i>Tåsjö</i>	2,794	—	1,428
Nordingrå	— —	3,530	7,500	—	Nätra	— —	5,083	5,100	—
	<i>Ullånger</i>	1,804	—	1,478	Nätra	— —	—	—	1,481
Vibyggerå	— —	2,186	2,700	—	Sidensjö	— —	2,579	4,300	—
Nora	— —	2,950	5,000	—	Skorped	— —	1,855	3,000	—
	Skog	880	—	1,350	Anundsjö	— —	6,030	5,000	—
Bjärträ	— —	3,898	4,500	—	Anundsjö	Anundsjö	—	—	1,415
Gudmundrå	— —	6,241	8,600	—	Själeavad	— —	5,907	7,000	1,543
	<i>Högsjö</i>	2,687	—	1,316	Örnsköldsvik	— —	1,884	—	—
	Hemsö	441	—	1,319	Mo	— —	2,263	3,000	—
Thorsåker	— —	1,234	7,000	—	Björna	— —	2,776	3,000	—
	<i>Ytterlännäs</i> ..	5,017	—	1,600	Nordmaling	— —	8,293	9,000	—
	<i>Dal</i>	1,084	—	1,068	Nordmaling	— —	—	—	2,550
Sollefteå	— —	3,415	8,500	—	Arnäs	— —	5,465	4,800	—
	<i>Multrä</i>	1,333	—	1,380	Arnäs	— —	—	—	1,623
	<i>Ed</i>	1,238	—	1,330	Gideå	— —	3,012	4,700	—
Långsele	— —	2,688	4,000	—	<i>Trehörningsjö</i> ..	— —	1,446	—	1,287
	Graninge	? 1,650	—	1,380	Grundsunda	— —	3,823	3,100	—
Boteå	— —	1,591	6,000	—	Grundsunda ..	— —	—	—	1,300
	<i>Styrnäs</i>	1,436	—	1,682	Bjurholm	— —	3,956	4,200	—
	<i>Öfverlännäs</i> ..	1,085	—	1,532	Umeå stad	— —	3,394	3,600	—
	<i>Sånga</i>	768	—	—	Umeå landsförs.	— —	13,973	9,000	—
Resele	— —	2,421	3,600	—	Umeå landsförs.	— —	—	—	3,038
Ådals-Liden ..	— —	2,142	3,000	—	”	— —	—	—	3,038
Junsele	— —	2,873	3,400	—	Holmsund	— —	—	—	1,800
Ramsele	— —	3,356	8,000	—	Säfvar	— —	3,289	3,900	—

Pastorat.	Komministratur.	Folk- mängd.	Pastors lön.	Kommi- nisterns lön.	Pastorat.	Komministratur.	Folk- mängd.	Pastors lön.	Kommi- nisterns lön.
	Holmö	412	—	1,159		Qvickjock	473	—	1,566
Vännäs	— —	4,459	4,500	—	Gellivare	— —	5,131	4,700	—
Degerfors	— —	6,892	5,100	—	— —	— —	—	—	—
	Degerfors	—	—	1,719	Öfver-Torneå ...	— —	3,215	5,400	—
Bygdeå	— —	5,151	5,700	—		Korpilombolo ...	1,813	—	1,718
	Robertsfors	660	—	2,512	Hietaniemi	— —	1,934	4,200	—
Nysätra	— —	3,319	4,500	—	Neder-Torneå ...	— —	2,459	6,000	—
	Nysätra	—	—	1,475		Haparanda	1,333	—	1,981
Löfånger	— —	4,028	6,000	—	Pajala	— —	4,933	4,000	—
	Löfånger	—	—	2,240		Muonionalusta ..	— —	—	1,265
Skellefteå	— —	17,764	14,000	—		Tärändö	1,173	—	1,732
	Skellefteå	—	—	2,815	Karl Gustaf ...	— —	2,249	4,500	—
	— —	—	—	2,815	Juckasjärvi ...	— —	2,359	3,000	—
Byske	— —	8,093	5,700	—	Karesuando	— —	1,312	3,000	—
	Byske	—	—	1,452	Lycksele	— —	6,230	7,300	—
Norsjö	— —	4,413	4,100	—	Örträsk	— —	851	2,500	—
Jörn	— —	3,279	3,800	—	Stensele	— —	2,487	3,500	—
Burträsk	— —	7,889	6,600	—		Tärna	1,061	—	1,407
	Burträsk	—	—	2,645	Sorsele	— —	2,567	3,500	—
	— —	—	—	—	Fredrika	— —	1,062	4,500	—
Piteå landsförs.	— —	16,292	7,000	—	Åsele	— —	3,501	8,000	—
	Piteå landsförs.	—	—	2,253	Dorotea	— —	2,567	6,700	—
	— —	—	—	2,253	Vilhelmina	— —	5,700	6,500	—
	"Piteå stad"	2,736	—	2,092	Ljustorp	— —	2,546	7,200	—
Elfsby	— —	4,179	3,100	—		Hässjö	3,449	—	1,268
Arvidsjaur	— —	4,392	4,000	—		Tynderö	1,342	—	1,358
Malå	— —	2,140	3,100	—	Skön	— —	7,661	6,500	—
Arjeplog	— —	1,913	2,700	—		Skönsmon	3,324	—	2,200
Neder-Luleå ...	— —	10,561	6,800	—	Alnö	— —	5,422	5,000	—
	Neder-Luleå ...	—	—	2,035	Timrå	— —	4,883	4,500	—
	— —	—	—	2,097	Selånger	— —	2,567	4,100	—
Luleå stad	— —	5,753	6,000	—	Sättna	— —	1,991	4,400	—
Neder-Kalix ...	— —	11,416	10,500	—	Sundsvall	— —	13,767	5,540	—
	Neder-Kalix ...	—	—	2,053		Sundsvall	—	—	2,197
Öfver-Luleå	— —	8,122	4,000	—	Indal	— —	2,682	4,500	—
	Öfver-Luleå	—	—	2,113	Indals-Liden ...	— —	2,585	3,400	—
Edefors	— —	2,219	3,600	—		Holm	1,354	—	1,395
Råneå	— —	7,327	5,500	—	Torp	— —	7,878	9,000	—
	Råneå	—	—	2,293		— —	—	—	—
Öfver-Kalix	— —	5,070	4,000	—		Torp	—	—	2,879
	Öfver-Kalix	—	—	1,805	Borgsjö	— —	4,647	7,000	—
Jockmock	— —	3,012	3,000	—	Stöde	— —	4,467	5,500	—

Pastorat.	Komministratur.	Folk- mängd.	Pastors lön.	Kommi- nisters lön.	Pastorat.	Komministratur.	Folk- mängd.	Pastors lön.	Kommi- nisters lön.
Tuna	— —	3,272	4,400	—		<i>Frösön</i>	1,934	—	1,491
Attmar	— —	2,948	3,500	—	Ragunda	— —	3,960	5,000	—
Njurunda	— —	7,287	6,500	—		<i>Hällesjö</i>	1,933	—	1,397
	Njurunda	—	—	2,129		<i>Håsjö</i>	1,292	—	1,334
	Svartvik	—	—	2,000	Fors	— —	2,228	3,500	—
Hafverö	— —	2,342	3,800	—	Stugun	— —	2,302	3,600	—
Hammerdal	— —	3,893	6,600	—		Borgvattnet	690	—	1,302
	Gåxsjö	755	—	1,500	Berg	— —	2,716	8,300	—
Ström	— —	4,190	3,000	—		Åsarne	516	—	—
	<i>Alanäs</i>	1,359	—	1,915		<i>Klöfsjö</i>	1,009	—	2,600
Lith och Kyrkås	— —	3,338	5,000	—		<i>Rätan</i>	1,395	—	1,674
	<i>Häggenås</i>	2,067	—	1,760	Sveg	— —	1,806	4,500	—
Rödön	— —	1,644	—	—		Elfros	806	—	—
	Näskott	987	5,500	—		Linsell	909	—	1,536
	Ås	1,223	—	1,609	Hede	— —	1,499	3,300	—
	<i>Aspås</i>	1,113	—	—		Storsjö	540	—	—
Föllinge	— —	2,167	4,000	—		Vemdalen	978	—	921
	<i>Hotagen</i>	1,084	—	1,748		Tännäs	1,478	—	639
	Laxsjö	970	—	1,303	Lillherrdal	— —	1,688	3,800	—
Frostviken	— —	1,985	3,000	—	Öfver-Hogdal	— —	316	—	—
Refsund	— —	2,074	—	—		Ytterhogdal	1,797	4,600	—
	<i>Bodsjö</i>	1,201	4,500	—		— —	—	—	—
	<i>Sundsjö</i>	1,746	—	1,382	Oviken	— —	2,179	4,100	—
	<i>Bräcke</i>	1,730	—	—		<i>Myssjö</i>	1,126	—	1,361
	Nyhem	629	—	—	Undersåker	— —	2,608	5,000	—
Brunflo	— —	2,899	4,500	—		Mörsill	828	—	—
	<i>Lockne</i>	1,688	—	1,664		Åre	2,352	—	1,880
	Marieby	571	—	—		<i>Kall</i>	2,082	—	1,654
	<i>Östersund</i>	5,788	—	1,956	Alsen	— —	2,343	3,500	—
Näs	— —	1,090	3,000	—		<i>Mattmar</i>	1,127	—	1,284
	<i>Hackås</i>	1,140	—	1,679	Offerdal	— —	3,899	5,000	—
	Gillhof	307	—	—	Hallen	— —	1,326	—	—
Sunne	— —	1,278	—	—		Marby	516	3,500	—
	Norderön	231	4,000	—					

Tablå N:o 4, utvisande, huru det af komminister *Ekstöm* framställda öfvergångsförslag skulle komma att verka inom *Vesterås* och *Hernösands* stift.

Vesterås stift.

- I. *Ingen förändring* i 72 pastorat.
 - A) I 16 regala med kyrkoherde och komminister i samma församling;
 - B) I 53 pastorat med endast kyrkoherde;
 - C) I 1 pastorat, der konventionen redan nu bestämmer förhållandet såsom 40 : 60;
 - D) I 1 pastorat med annexförsamling, der annexpresten redan nu uppbär alla från församlingen utgående afgifter;
 - E) I 1 prebendepastorat.
- II. *Förändring inträder* i 34 pastorat.
 - A) Förbättring af kyrkoherdelönen i 13 pastorat genom indragning af öfverflödiga komministraturer;
 - B) Förbättring af komministerlönen i 17 pastorat genom fördelning af de kontanta aflöningsmedlen enligt förhållandet 40 : 60;
 - C) Förbättring af lönen åt annexförsamlingens prest i 4 pastorat.

Hernösands stift.

- I. *Ingen förändring inträder* i 75 pastorat.
 - A) I 13 regala med kyrkoherde och komminister i samma församling;
 - B) I 53 pastorat med endast kyrkoherde;
 - C) I 8 pastorat med annexförsamling, der annexets prest redan nu uppbär alla från annexförsamlingen utgående pastoralier;
 - D) I 1 prebendepastorat.
- II. *Förändring inträder* i 38 pastorat.
 - A) Förbättring af lönen åt komminister i moderförsamling i 12 pastorat genom de kontanta aflöningsmedlens fördelning enligt förhållandet 40 : 60;

B) Förbättring af lönen åt församlingens prest i 26 pastorat derigenom, att annexets prest får uppbära alla från annexförsamlingen utgående pastoralier.

Anmärkning.

Då af tillgängliga officiella uppgifter icke alltid klart framgår, i hvilket förhållande annexprestens lön står till de ur annexförsamlingen utgående pastoralier och direkta förfrågningar icke åt alla håll medhunnits, *kan* det hända, att här uppgifna antal af annexförsamlingar, i hvilka förslaget skulle vålla förändring, i någon ringa mån justeras af verkligheten — en justering, som i alla händelser icke kan inverka på den totalbild af förestående öfvergångsförslags praktiska verkan i de anförda stiftet, som ofvanstående tablå afser att bibringa.